

Veerkrachtig waterbeheer: leven met
water

Datum

Ons kenmerk

Opgemaakt door team:

Inhoudsopgave

Woord vooraf	3
1 Inleiding	4
2 Externe en interne ontwikkelingen	4
2.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar/meerjarenraming	5
2.2 Belangrijkste afwijkingen	5
2.3 Uiteenzetting uitgangspunten en normen	6
2.4 Afwijking uitgangspunten en normen t.o.v. vorige begroting	7
3 Programmabegroting	8
3.1 Veiligheid	8
3.2 Watersysteem landelijk gebied	13
3.3 Gebouwde omgeving en Zuiveren	20
3.4 Besturen en belastingen	26
3.5 Programma-overstijgende doelen	32
3.6 Overzicht dekkingsmiddelen	38
3.7 Heffing vennootschapsbelasting	38
3.8 Onvoorzien	38
4 Raming belastingopbrengsten en toelichting	39
4.1 Criteria, grondslagen en kwijtscheldingsbeleid	39
4.2 Watersysteembeheer	40
4.3 Zuiveringsbeheer	41
4.4 Belastingeenheden, -tarieven en lastendrukprofielen	41
5 Paragrafen	43
5.1 Uiteenzetting van de financiële positie	43
5.2 Assetmanagement	49
5.3 Bedrijfsvoering	49
5.4 Openbaarheidsparagraaf	51
5.5 Verbonden partijen	52
6 Financiële begroting	59
6.1 Gehanteerde uitgangspunten en normen	59
6.2 Overzicht van baten en lasten en toelichting	59
6.3 Voorgenomen investeringen en toelichting	60
6.4 Geprognosticeerde balans	60
7 Besluit ter vaststelling en goedkeuring	61

Woord vooraf

Onze samenleving staat onder druk. En niet voor het eerst: al enkele jaren hebben we te maken met internationale spanningen en conflicten, politieke instabiliteit in eigen land en de stapeling van diverse opgaves en crisissen. Tegelijkertijd wordt het weer extremer en daarmee neemt de druk toe op zowel de kwaliteit als kwantiteit van het water. Het is niet de verwachting dat dit op korte termijn anders wordt en deze omstandigheden hebben veel effect op het werk van de waterschappen.

De voortdurende geopolitieke instabiliteit zorgt er bijvoorbeeld voor dat wij als waterschap, en de vitale processen die wij beheren, bestand moeten zijn tegen verstoringen. In eigen land blijft duidelijkheid uit op belangrijke dossiers, zoals de transitie landelijk gebied, stikstof en netcongestie. Regie op deze dossiers is ook voor onze organisatie essentieel. Gebiedsgerichte samenwerkingen staan onder druk doordat samenwerkingspartners dezelfde onzekerheden ervaren. Terwijl juist die blik op de lange termijn zo nodig is, onder andere vanwege de toenemende weersextremen. Daarvoor is een toekomstbestendig water- en bodemsysteem van groot belang, dat zowel te veel als te weinig water op kan vangen.

In het werkgebied van Waterschap Vallei en Veluwe komen belangrijke opgaven samen. De Veluwe is door het Rijk aangewezen als één van de meest prioritaire gebieden qua natuur maar ook vanuit defensie, grondwater en recreatie. Tegelijk vragen ook woningbouw en landbouw om ruimte. Dit vraagt om investeringen in de regio en om een waterschap dat veerkrachtig kan omgaan met een turbulente tijd. Het is de verwachting dat ons waterschap, net als andere waterschappen, de komende jaren veel extra kosten moet maken. Dit om te blijven voldoen aan wet- en regelgeving, om onze uitvoeringskracht te waarborgen en om een weerbaar en wendbaar waterschap te zijn. Dat verlangt dat wij als waterschap keuzes maken. Deze keuzes zijn niet altijd makkelijk en zullen voelbaar zijn voor onszelf en voor onze partners.

Op deze manier blijven we werken aan een toekomstbestendig, wendbaar en weerbaar waterschap, ondanks de turbulentie. Daarin trekken we nadrukkelijk op met onze partners en onze inwoners, want de verantwoordelijkheid voor droge voeten en schoon water is in ons land van en voor ons allen.

Marijn Ornstein
Dijkgraaf

1 Inleiding

Voor u ligt de begroting 2026, opgesteld op basis van de kaders uit de Perspectiefnota 2026. Deze nota biedt een actueel overzicht van externe en interne ontwikkelingen die van invloed zijn op ons beleid, onze doelen en onze financiële huishouding.

We leven in een tijd waarin veel in beweging is. De effecten van klimaatverandering worden steeds meer zichtbaar. De druk op ruimte, energie en grondstoffen groeit. De geopolitieke dreiging vraagt om meer aandacht voor weerbaarheid, continuïteit en stabiliteit. De komende jaren zullen we meer dan ooit moeten balanceren tussen ambitie en haalbaarheid, tussen investering en draagkracht, tussen samenwerking en zelfstandigheid. Daarin vertrouwen we op onze veerkracht en bouwen we deze verder uit.

De samenleving verwacht in deze tijd veel van de overheid en zo ook van het waterschap; een organisatie die ook in deze tijd een heldere koers vaart en scherpe keuzes maakt. Het algemeen bestuur van Waterschap Vallei en Veluwe heeft daarom gekozen voor een herijking van de koers, met nadruk op bedrijfscontinuïteit, uitvoeringskracht en zelfredzaamheid. Deze koersaanpassing vraagt om gerichte keuzes in samenwerking, investeringen in innovatie om ook in de toekomst voldoende toegerust te zijn voor onze opgaven, en een herprioritering van werkzaamheden. Tegelijkertijd is het streven om de stijging van de waterschapslasten beheersbaar te houden. Onze opdracht daarin blijft helder: zorgen voor water. Niet te veel, niet te weinig en van voldoende kwaliteit, nu en in de toekomst.

Met deze begroting geven wij invulling aan onze wettelijke taken en ambities zoals verankerd in de Blauwe Omgevingsvisie (BOVI 2050) en het Blauw Omgevingsprogramma (BOP 2027). We doen dat met de blik op de lange termijn, want de komende jaren staan we voor grote opgaven en investeringen. Het betekent ruimte geven aan investeringen die onze uitvoeringskracht vergroten, ook als dat tijdelijk op onze financiële positie drukt. Daarnaast geven we prioriteit aan weerbaarheid en zelfredzaamheid. Tegelijkertijd maakt dit ook dat op andere vlakken scherpe keuzes gemaakt zijn, bijvoorbeeld door kritisch te kijken naar onze bijdrage in samenwerkingen in relatie tot de impact op de doelen. Zo blijven we investeren in een toekomstbestendige watersector, waarbij we leven mét water en oog hebben voor maatschappelijke opgaven en de leefomgeving van onze burgers en bedrijven, gemeenten, provincies, agrariërs en natuurorganisaties.

De begroting 2026 is gebaseerd op het nieuwe kostentoedelingsmodel dat per 1 januari 2026 van kracht wordt. Dit model biedt meer de mogelijkheid tot een evenwichtige tariefontwikkeling en sluit meer aan bij de gebiedskenmerken binnen ons beheergebied. Naast de reguliere meerjarenraming zijn ook autonome ontwikkelingen en nieuwe beleidsmaatregelen meegenomen, zodat het financiële kader zo volledig mogelijk is.

In een omgeving die steeds complexer wordt, blijven onze medewerkers het fundament van onze uitvoeringskracht. Hun kennis, betrokkenheid en wendbaarheid maken dat we kunnen leveren, ook onder druk. Het is goed om dat te beseffen. We investeren daarom niet alleen in projecten, maar ook in mensen, kennis en samenwerking.

Met vertrouwen, realisme en toewijding kijken we vooruit. We blijven werken aan een toekomst waarin water geen probleem is, maar bron van leven, verbinding en betekenis.

2 Externe en interne ontwikkelingen

2.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar/meerjarenraming

Met ingang van 2026 is de nieuwe belastingwetgeving van kracht. Onderdeel daarvan is een nieuwe kostentoedelingsverordening voor het watersysteembeheer die het bestuur op 6 oktober 2025 heeft vastgesteld.

2.2 Belangrijkste afwijkingen

In de Perspectiefnota 2026 (PPN) is een aangepaste koers vastgesteld met focus op bedrijfscontinuïteit, uitvoeringskracht en zelfredzaamheid. Op basis van deze koersaanpassing heeft het algemeen bestuur extra middelen (€ 15,9 miljoen) toegekend met de bestuurlijke opdracht om van die extra middelen een bedrag van € 7 miljoen binnen de bestaande begroting te heroverwegen. In de volgende tabel wordt weergegeven hoe het bestuur de heroverweging van middelen heeft doorgevoerd in de begroting.

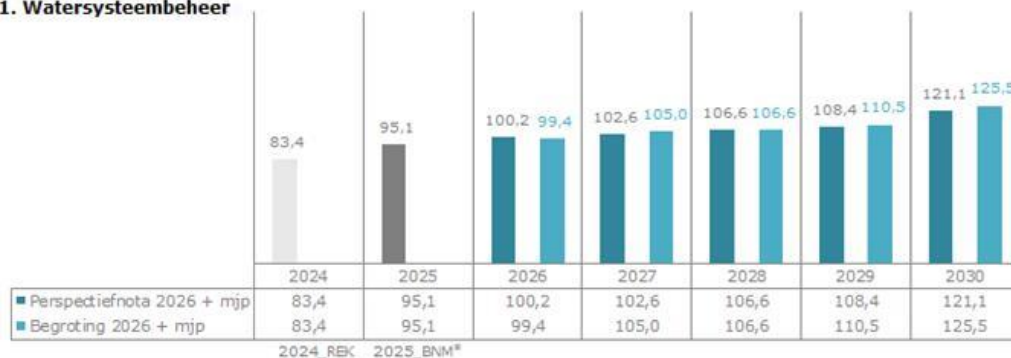
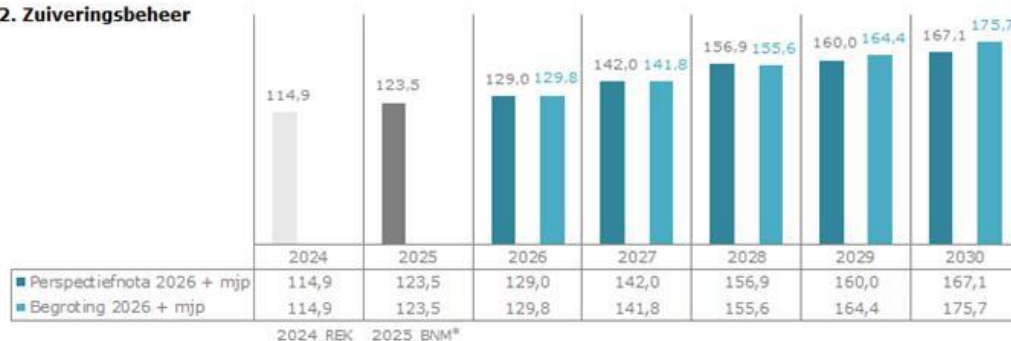
<i>(bedragen x € 1 miljoen)</i>	PPN	Voorstel begroting	verschil
Onderbestedingen	3,2	1,3	-1,9
Kapitaallasten	0,8	0,8	-
Kiezen/minderen binnen de huidige programmering	2,0	2,8	0,8
Efficiencykorting	1,0	2,1	1,1
Totaal	7,0	7,0	-

Voor het onderdeel 'Kiezen/minderen binnen de huidige programmering' heeft het bestuur de volgende keuzes verwerkt in de begroting:

Prioritering programmering (bedragen x € 1 miljoen)	Bedrag
Waterketen	€ 1,3
- stopzetten bijdrage regeling SOW (afkoppelen)	€ 0,8
- minderen watercollectief met gemeenten	€ 0,1
- korten op subsidies (verlagen plafond)	€ 0,1
- minderen tijdelijk onderhoud rwzi's	€ 0,3
Watersysteem	€ 1,3
- minder budget baggeren	€ 0,5
- temporiseren beschoeiing	€ 0,1
- uitvoering exotenbeheer	€ 0,3
- minderen onderhoud gemalen en stuwenbeheer	€ 0,3
- samenwerking transitie landelijk gebied	€ 0,1
Bedrijfsvoering (cybersecurity)	€ 0,2
Totaal	€ 2,8

De hiervoor genoemde ombuiging is doorgerekend in deze begroting. Mogelijk lukt het in 2026 niet om deze volledig te realiseren, waardoor dit leidt tot overschrijding van de begroting in 2026. De benodigde dekking hiervoor zal uit de algemene reserves moeten komen. De gevolgen en onzekerheden van deze ombuiging zijn toegelicht in de risicoparagraaf.

De meerjarenraming voor de nettokosten per taak ten opzichte van de PPN laat de volgende ontwikkeling zien, waarbij de totale begroting 2026 sluit op het kader van € 229,2 miljoen.

1. Watersysteembeheer**2. Zuiveringsbeheer**

* BNM = BEGROTING NA MUTATIES (ACTUELE BEGROTING 2025)

2.3 Uiteenzetting uitgangspunten en normen

Bij de opzet van de begroting hebben we rekening gehouden met de verslaggevingsvoorschriften uit het Waterschapsbesluit.

Loonkosten

Voor de autonome salarisontwikkeling maken we gebruik van de ramingen van het CPB. Daarnaast is er een CAO met een looptijd van 2 jaar afgesloten.

Het stijgingspercentage voor de loonkosten bedraagt 4,0% voor 2026. Vanaf 2026 hanteren we conform de raming van het CPB (loonkosten sector overheid) gemiddeld 4,0%.

Inflatie

Hiervoor hanteren we het inflatiecijfer van het CPB. Voor 2026 rekenen we met 2,6%. Vanaf 2027 gemiddeld 2,2% volgens de lange termijnraming van het CPB.

Rente

Als rentepercentage voor nieuwe investeringen is in 2026 gerekend met 3,25% en vanaf 2027 met 3,0%.

Bandbreedte investeringen

Vanaf de begroting 2026 worden in de meerjarige-investeringsraming per programma bandbreedtes gepresenteerd. Deze aanpak geeft uitdrukking aan de mate van onzekerheid binnen de investeringsramingen. Naarmate een project verder gevorderd is, nemen de

onzekerheden af en kan de investering nauwkeuriger worden ingeschat. We passen de bandbreedte per projectfase toe. Door de bandbreedtes van afzonderlijke fasen te combineren, ontstaat een totale bandbreedte per programma die inzicht biedt in de totale onzekerheid.

Gehanteerde onzekerheidsmarges per projectfase:

(bijvoorbeeld een projectraming in de definitiefase heeft een bandbreedte van +/- 40%)

Nog niet gedefinieerde projecten (PX-project)	+/- 50%
Definitiefase	+/- 40%
Ontwerpfase	+/- 30%
Bestek- en aanbestedingsfase	+/- 20%
Uitvoeringsfase	+/- 10%
Nazorgfase	+/- 0%

2.4 Afwijking uitgangspunten en normen t.o.v. vorige begroting

De gehanteerde normen en uitgangspunten ten opzichte van de perspectiefnota zijn ongewijzigd.

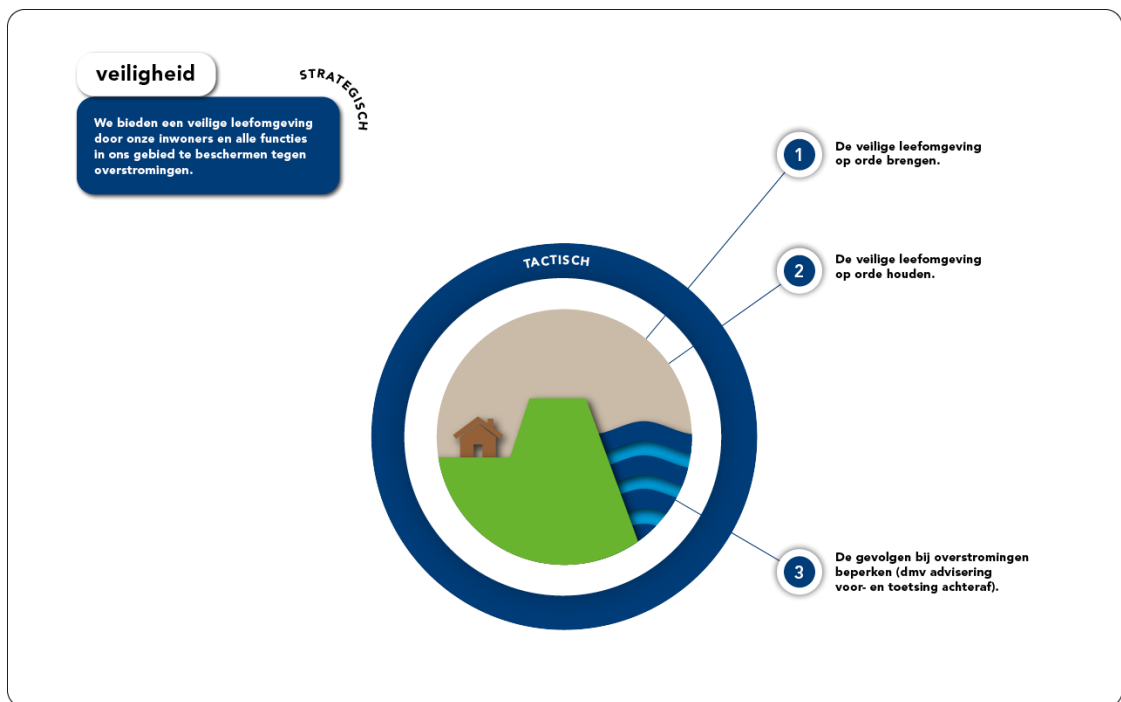
3 Programmabegroting

3.1 Veiligheid

Hiermee dragen we bij aan de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's).

Dit willen we bereiken

Indicator	Nulsituatie (2020)	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026	Doel 2027
We bieden een veilige leefomgeving door onze inwoners en alle functies in ons gebied te beschermen tegen overstromingen.					
De veilige leefomgeving op orde brengen					
Aantal gerealiseerde dijkverbeteringen (cumulatief)		2 dijkverbeteringen	2 dijkverbeteringen	3 dijkverbeteringen	3 dijkverbeteringen
Er worden (tijdelijke) beheer- en noodmaatregelen getroffen om risico's af te dekken in de periode tot de uitvoering van de verbeterprojecten.	100%	100%	100%	100%	100%
We bepalen hoe we invulling geven aan het meerlaagsveiligheidsprincipe. Positiebepaling WSVV - goedgekeurd door AB			1	1	1
De veilige leefomgeving op orde houden					
De primaire kering is beoordeeld volgens de landelijke planning	30%	100%	100%	100%	100%
De regionale kering is getoetst	0	100%	100%	100%	100%
De overige keringen zijn beoordeeld door beheerders	100%	10%	100%	100%	100%
De gevolgen bij overstromingen beperken					
Aantal calamiteitenoefeningen met relevante stakeholders per jaar (6x per jaar)	100%	100%	100%	100%	100%
Actuele overstromingsinformatie delen met gebiedsteams (2x per jaar)			2	2	2

De grijze vlakken zijn gebruikt omdat we een herijking van de indicatorset hebben gehad voor begrotingsjaar 2025. Afgesproken was om gelijktijdig met de begroting voor 2025 een herijking van de effectmonitoring te hebben gerealiseerd. Hierdoor hebben we voor enkele indicatoren geen historie geregistreerd.

Dit gaan we realiseren

De veilige leefomgeving op orde brengen

Op 30 september 2024 heeft het algemeen bestuur extra financiële middelen beschikbaar gesteld voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) in de periode 2030-2036. Op landelijk niveau zijn eind 2024 besluiten genomen om het HWBP betaalbaar en haalbaar te houden. Hiervoor is een concreet actieplan opgesteld dat eind 2025 ter besluitvorming aan het algemeen bestuur en aan alle partners voorligt.

In 2025 is de gebiedsontwikkeling en dijkverbetering Grebbedijk aanbesteed en gegund aan een aannemerscombinatie. In 2026 starten naar verwachting de eerste uitvoeringsactiviteiten, nadat we eerst de planologische procedure hebben afgerond.

In 2026 breiden we het monitoringsnetwerk voor de IJsseldijken uit. Zo krijgen we nog meer inzicht in onze dijken tijdens hoogwatersituaties en daarmee een scherper beeld van onze versterkingsopgaven langs de IJssel. Als onderdeel van de aanpak van de IJsseldijken is in 2025 het project Welsum opgenomen in de nieuwe programmering van het HWBP. Het project start in 2029 en vooraf werken we de plannen uit voor de communicatie met de betrokkenen in het gebied.

In 2026 starten we ook met de implementatie van maatregelen voor meerlaagsveiligheid vanuit het principe "water en bodem sturend". Dat onderwerp krijgt hiermee een plek in onze integrale advisering binnen het ruimtelijke domein.

Als gevolg van het besluit van de provincie Gelderland om haar aandeel te stoppen in het gebiedsproces Hoenwaard 2030, hebben ook de overige partners inclusief het waterschap besloten de deelname aan het proces te beëindigen. Daarentegen blijft de opgave rondom de kade en het gemaal wel bestaan. In 2026 werken we in samenwerking met de omgeving aan de voorbereiding van het vervolg.

De veilige leefomgeving op orde houden

In 2026 en daarna hebben we een stevige strategische inbreng op ambtelijk en bestuurlijk niveau in het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (via IRM), Deltaprogramma's IJsselmeergebied en Rijn-Oost en borgen daar de waterschapsbelangen (o.a. Waterveiligheid) op regionaal niveau.

In het voorjaar van 2025 hebben wij het uitvoeringsbeleid Bever vastgesteld. Het algemeen bestuur is hierover geïnformeerd. In 2026 verzorgen we de voorbereiding hiervan en starten we met de uitvoering van urgente bevermaatregelen langs de IJsseldijken en de Grebbedijk. Ook werken we verder aan de voorbereiding van eventuele maatregelen langs het Apeldoorns kanaal en de Grift.

De gevolgen bij overstromingen beperken

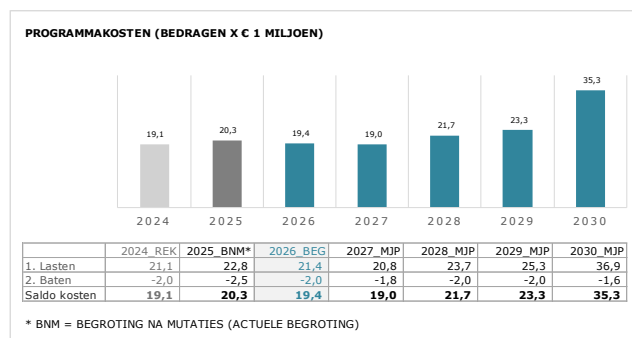
In 2026 bespreken wij met onze gebiedspartners de overstromingsscenario's die we hebben opgesteld. We informeren hen ook over de uitkomsten van bovenregionale stresstesten die een beeld geven van de gevolgen van extreme neerslag in ons gebied. In 2026 spreken we wederom intensief met gemeenten en veiligheidsregio's over de waterveiligheid (o.a. over meerlaagsveiligheid) en leggen we onze rol, die eind 2025 bestuurlijk is vastgesteld, scherper vast.

Dit zijn hierbij de onzekerheden

We voeren verschillende beheersmaatregelen uit om de geplande activiteiten uitgevoerd te krijgen en onze doelen te behalen. Desondanks kunnen er onzekerheden voorkomen die moeilijk te beheersen zijn. Zoals bij de verdere uitwerking van het actieplan HWBP waar we samenwerken met en afhankelijk zijn van de alliantie. Daarnaast kunnen er onverwachte zaken bij de uitvoering van de Grebbedijk en de afronding van de planologische procedure naar voren komen. Indien nodig berichten we u daarover. Daarnaast maakt de komst van een nieuw kabinet het onduidelijk of programma Ruimte voor de Rivier 2.0 doorgaat in de huidige vorm. Daardoor kan onzekerheid ontstaan bij het nemen van keuzes op de lange termijn voor het riviersysteem die invloed hebben op onze waterveiligheid.

Dit gaat het kosten

Exploitatie

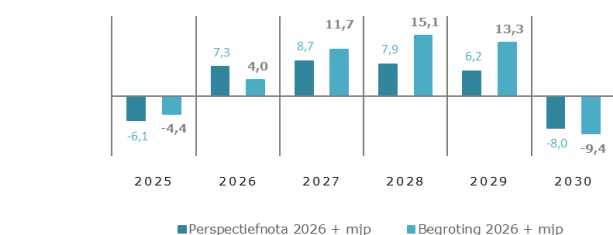
De programmakosten 2026 bedragen € 19,4 miljoen en bestaat uit de volgende componenten:

- Vereveningsfonds HWBP-bijdrage € 10,9 miljoen.
- Aanleg, beheer en onderhoudskosten waterkeringen € 4,5 miljoen.
- Muskusrattenbestrijding € 1,1 miljoen (inclusief bijdragen aan het samenwerkingsverband Muskusrattenbeheer).
- Overige kosten: met name onderzoek en toetsingen € 2,9 miljoen.

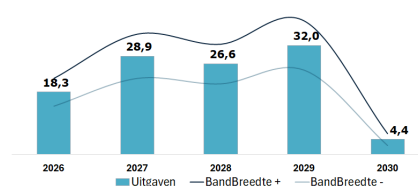
Anticiperend op het betaalbaar en haalbaar houden van het HWBP, is er in de meerjarenraming vanaf 2030 een hogere HWBP-bijdrage aan het fonds geraamd. Stijging van € 12 miljoen t.o.v. 2029.

Investerings

NETTO¹ PROGRAMMA-INVESTERINGEN (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030
NETTO	-4,4	4,0	11,7	15,1	13,3	-9,4
UITGAVEN	8,1	18,3	28,9	26,6	32,0	4,4
INKOMSTEN	12,5	14,3	17,2	11,5	18,7	13,8

¹ Als in enig jaar de nettowaarde < 0, dan is er sprake van een subsidiebijdrage (hetzij bevoorschotting, hetzij afrekening) vanuit het HWBP, die hoger is dan onze uitgaven.

Bovenstaande grafiek laat de (netto-)investeringen zien over de periode 2025-2030. Ten opzichte van de Perspectiefnota is de totale meerjarenraming (bruto) 2025 tot en met 2030 met € 12 miljoen gestegen.

De investeringen bestaan met name uit de projecten:

De realisatiefase *Grebbedijk* is in bovenstaande cijfers verwerkt conform de goedgekeurde ingangstoets door het HWBP. Het algemeen bestuur heeft reeds krediet verstrekt. Bruto is de meerjarenraming aangepast met € 25 miljoen.

De provincie Gelderland heeft kenbaar gemaakt uit het project *Hoenwaard 2030* te willen stappen. Het effect is dat betrokken partijen zelfstandig hun eigen opgaven verder uitwerken. Op basis van dit feit zijn de cijfers aangepast.

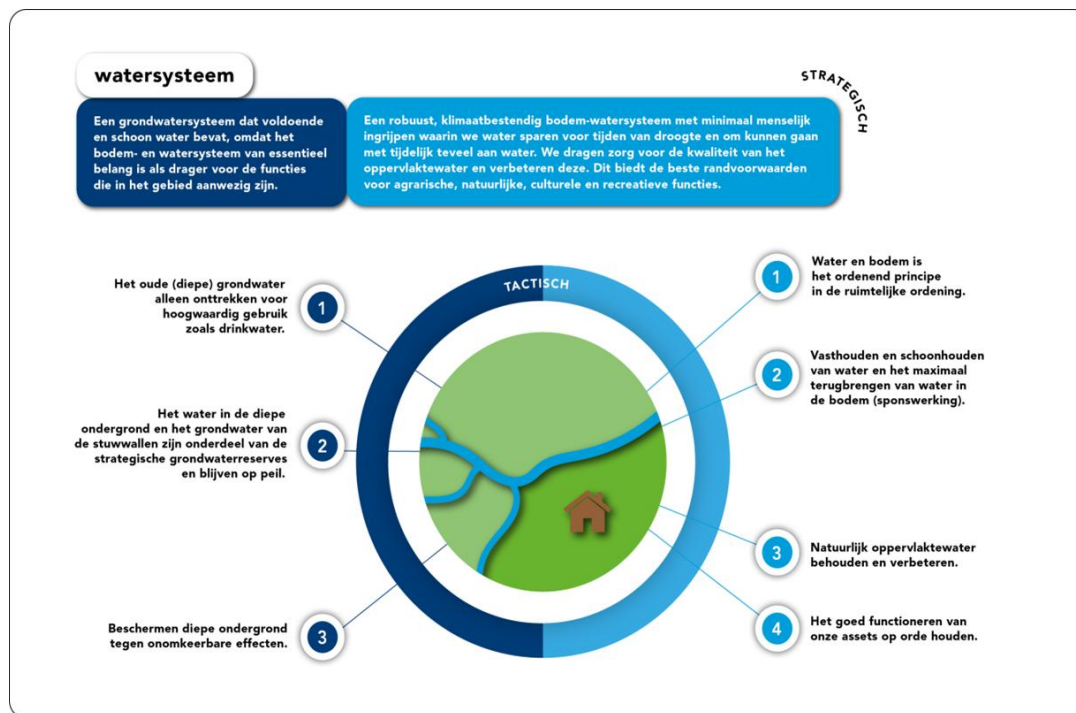
In dit programma zijn de cijfers voor de preventieve maatregelen aan dijken als gevolg van bevergraverijen opgenomen. Dit zijn de korte-termijn-maatregelen aan de Grebbedijk en aan urgente stukken langs de IJsseldijken (€ 3 miljoen; 2026-2028). Vanaf 2029 zijn de eerste ramingen van het project Welsum opgenomen. Welsum is onderdeel van de aanpak van de versterkingsopgave IJsseldijken.

3.2 Watersysteem landelijk gebied

Hiermee dragen we bij aan de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's).

Dit willen we bereiken

Indicator	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026	Doel 2027
Een grondwatersysteem dat voldoende en schoon water bevat, omdat het bodem- en watersysteem van essentieel belang is als drager voor de functies die in het gebied aanwezig zijn.				
Het oude (diepe) grondwater alleen onttrekken voor hoogwaardig gebruik zoals drinkwater				
Adviezen aan provincie m.b.t. afname onttrekkingen ten behoeve van niet-hoogwaardig gebruik (bestaand en nieuw)	0%	100%	100%	100%
Het water in de diepe ondergrond en het grondwater van de stuwwallen zijn onderdeel van de strategische grondwaterreserves en blijven op peil				
Afname of gelijkblijvende omvang grondwateronttrekkingen door bronbemalingen	32 miljoen m3	30 miljoen m3	30 miljoen m3	30 miljoen m3
Een robuust, klimaatbestendig bodem-watersysteem met minimaal menselijk ingrijpen waarin we water sparen voor tijden van droogte en om kunnen gaan met tijdelijk teveel aan water. We dragen zorg voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en verbeteren deze. Dit biedt de beste randvoorwaarden voor agrarische, natuurlijke, culturele en recreatieve functies.				
Water en bodem is het ordenend principe in de ruimtelijke ordening				
Het watersysteem voldoet aan de omgevingswaarden voor wateroverlast.	98,9%	99,5%	99,5%	99,5%
Vasthouden en schoonhouden van water en het maximaal terugbrengen van water in de bodem (sponswerking)				
Toename sponsiteit zomer-winter	4,83	4,88	4,93	5,08
Natuurlijk oppervlakte water behouden en verbeteren				
Voldoen aan de ecologische doelen van de KRW (4 biologische kwaliteitselementen)	59%	80%	90%	100%
Voldoen aan de ecologische doelen van de KRW (biologie ondersteunende parameters)	44%	65%	75%	100%
Voldoen aan de chemische doelen van de KRW (prioritaire stoffen) - % waterlichamen		100%	100%	100%
Voldoen aan de chemische doelen van de KRW (prioritaire stoffen) - % parameters die voldoen		100%	100%	100%
De aangewezen zwemwateren voldoen aan de Europese zwemwaterrichtlijn. (score 'goed')	100%	100%	100%	100%

De grijze vlakken zijn gebruikt omdat we een herijking van de indicatorset hebben gehad voor begrotingsjaar 2025. Afgesproken was om gelijktijdig met de begroting voor 2025 een herijking van de effectmonitoring te hebben gerealiseerd. Hierdoor hebben we voor enkele indicatoren geen historie geregistreerd.

Dit gaan we realiseren

We werken samen met de betrokkenen van het gebied aan een toekomstbestendig, klimaatrobuust grond- en oppervlaktewatersysteem, dat passend is ingericht naar de veranderende gebiedswensen. Meer focus op klimaatadaptatie, ecologie en waterkwaliteit en de toenemende vervlechting van functies vraagt om een nieuwe kijk op waterbeheer. Daarbij zijn we ons bewust van de eindige maakbaarheid en het toenemend belang van bewustwording en acceptatie. Dit vereist slim en gericht samenwerken met partners en zelf uitvoeren waar het kan.

Het goed functioneren van het watersysteem

De recente natte en droge jaren hebben de noodzaak versterkt van een goede balans tussen het omgaan met te veel en te weinig water. Jaarlijks wordt een deel van het beheergebied getoetst volgens de richtlijnen van het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). Op basis van de toetsresultaten worden maatregelen geprogrammeerd om wateroverlastknelpunten weg te nemen. In 2026 richten we ons op de Noord-Veluwe (Nijkerk – Nunspeet). Daarbij maken we gebruik van een integraal modelinstrument dat ook het vraagstuk van watertekort meeweegt.

In 2025 is een bovenregionale Stresstest Wateroverlast uitgevoerd voor ons beheergebied. Daarmee zijn de effecten in beeld gebracht van een zeer extreme neerslagsituatie zoals die heeft plaatsgevonden in 2021 in Zuid-Limburg. In 2026 voeren we met provincies en andere partners risicodialogen om te bepalen wat de stresstest betekent voor de inrichting van ons beheergebied.

Beschermen van de grondwatervoorraad

Onze ambitie is om te komen tot een toekomstbestendig en robuust grondwatersysteem. Wij zetten ons met medeoverheden en watergebruikers (drinkwater, industrie, landbouw en particulieren) in voor spaarzaam waterverbruik om zo de beschikbaarheid van water langdurig te vergroten. De grondwatervoorraad is het 'het blauwe hart' van ons beheergebied en deze staat onder druk. In 2026 gaan we verder met het in beeld brengen van duurzame oplossingen en verbreden we het gesprek met partners over herstel van het Veluws water- en bodemsysteem in samenhang met verduurzaming van de (drink)watervoorraad. Naast de waterkwantiteitsaspecten hebben daarbij ook aandacht voor de impact op de waterkwaliteit van het (diepe) grondwater. Voorbeelden daarvan zijn de Blauwe agenda Utrechtse heuvelrug, de Waterrotonde Eerbeek en de verkenning naar de Waterrotonde Nijkerk.

Water en bodem is het ordenend principe in de ruimtelijke ordening

De veranderingen in het klimaat en de achteruitgang van de natuur en onze leefomgeving vragen om aanpassingen in het waterbeheer. Daarom gaan we in 2026 samen met de provincies Utrecht en Gelderland aan de slag om per beekdal (stroomgebied) de integrale opgaven uit te werken voor de korte en de langere termijn. Deze uitkomsten zijn input voor gebiedsprocessen, Aanpak Veluwe, Uitvoeringsprogramma Landelijk Gebied Utrecht, KRW en de ZON-strategie.

Vasthouden en schoonhouden van water en het verbeteren van de bodem

Op basis van nieuwe ontwikkelingen actualiseren we jaarlijks de diverse projecten binnen de samenwerkingsovereenkomst (SOK) met de provincie Gelderland. Dit betreft onder andere het N2000 beekherstel, verdrogingsbestrijding, agrarisch waterbeheer en klimaatmaatregelen. Naar voorbeeld van de SOK met de provincie Gelderland werken we ook aan een SOK met de provincie Utrecht. We verwachten de formele besluitvorming daarover in het voorjaar van 2026.

In 2026 gaan we in het kader van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) door met meerdere DAW-Impuls projecten in drie focusgebieden: Voorsterbeek, Gelderse Vallei en brongebied Hierdense Beek (GEUS). We bouwen, samen met netwerkpartners, in deze gebieden aan een leernetwerk van agrarisch ondernemers en starten met de uitvoering van velddemo's. Thema's zijn verbeteringen in landbouwbodemkwaliteit, waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid.

Het Deltaprogramma Zoetwatervoorziening Oost Nederland (ZON) richt zich op onderzoek naar de huidige en toekomstige droogteproblematiek en mogelijke oplossingen en maatregelen. In het kader daarvan dragen we financieel bij aan een subsidieregeling die

agrariërs en loonbedrijven ondersteunt met financiële bijdragen voor investeringen in maatregelen voor duurzaam bodem- en waterbeheer. Op dit moment wordt gewerkt aan een bijstelling van de strategie Zoetwatervoorziening Oost Nederland. Op basis daarvan werken we in 2026 mee aan het opstellen van het regionaal uitvoeringsprogramma ZON fase 3 voor de periode 2027-2033.

Inrichting van een toekomstbestendig watersysteem vraagt ook een aanpassing van het landgebruik, een gezondere bodem, weerbaarheid tegen weersextremen en soms aanpassingen in het verdienmodel van ondernemers. Met groenblauwe diensten mobiliseren we de uitvoeringskracht van anderen om onze watersysteendoelen te realiseren. Er zijn diverse activiteiten gestart om groenblauwe diensten te kunnen benutten (zoals projecten in Regio Deal Foodvalley en de Stedendriehoek). Deze brengen we samen in een programma.

Natuurlijk oppervlaktewater behouden en verbeteren

Onze formele KRW-maatregelen verwachten wij volgens planning voor eind 2027 op te leveren. Daarnaast zijn er, naar aanleiding van de Midterm review, een aantal extra maatregelen geprogrammeerd bovenop die van het Stroomgebiedsbeheersplan 3 (SGBP3). Deze aanvullende maatregelen, het zogenoemde 'snelle spoor', hebben een korte doorlooptijd en blijven bij voorkeur beperkt tot maatregelen die zichtbaar zijn, onmiddellijk voordeel bieden en snel geïmplementeerd kunnen worden. In 2026 en 2027 worden deze maatregelen gerealiseerd.

Ondanks de extra maatregelen zien we nog een grote restopgave die wij of onze gebiedspartners in meer of mindere mate kunnen invullen. Dit jaar is het waterschap begonnen met de voorbereiding van de inbreng voor het SGBP4 voor de volgende planperiode 2028-2033. Het zwaartepunt van die voorbereidende werkzaamheden ligt in 2026. Het SGBP4 bouwt voort op de doelen en maatregelen van SGBP3 en voegt nieuwe maatregelen toe om de waterkwaliteit verder te verbeteren. Inzet voor SGBP4 is om de KRW integraal vanuit (beekdalbreed) systeemherstel te benaderen en vanuit die gedachte maatregelen te formuleren. De inbreng voor het SGBP4 wordt geborgd in het nieuwe BOP, waar we in 2025 mee zijn gestart. De werkprocessen voor BOP en SGBP4 worden integraal aangepakt.

Beheer en onderhoud

Per 1 april 2025 werken we volgens de nieuwe gedragscode 'bestendig beheer en onderhoud'. De uitvoerbaarheid hiervan geeft in de praktijk zo nu en dan uitdagingen. Het werken volgens de nieuwe gedragscode brengt extra kosten met zich mee. Denk hierbij aan alternatieve maaimethoden en ecologisch advies. Na een jaar werken met de gedragscode zal in 2026 moeten blijken wat de financiële gevolgen zijn van deze nieuwe manier van werken. In deze begroting is een risicoreservering opgenomen van € 0,5 miljoen per jaar.

De balans tussen de bescherming van soorten en de beschikbaarheid van water (niet te veel en niet te weinig) vraagt om extra aandacht. De meer extensieve wijze van

maaibeheer draagt bij aan de biodiversiteit, maar kan in natte periodes ook uitdagingen geven. Onze beheerders zoeken via maatwerk actief naar mogelijkheden om hier passend beheer op te kunnen voeren met aandacht voor doelen, kosten, risico's en veilig werken.

Daarnaast blijven we bij het uitbesteden van werken kritisch kijken naar de kosten en de wendbaarheid. In de afgelopen jaren is soms gebleken dat het zelf uitvoeren van beheer en onderhoud goedkoper is en meer flexibiliteit oplevert. Ook in 2026 zullen we daar kritisch naar blijven kijken. Ook doen we een verkenning naar zogenaamde werkgangintegraties. Een voorbeeld hiervan is dat een kraan niet alleen maait maar ook meteen de watergang inmeet. Verder blijven we in 2026 werken aan het herstellen van (graaf)schade door plaagsoorten en het terugdringen van exoten.

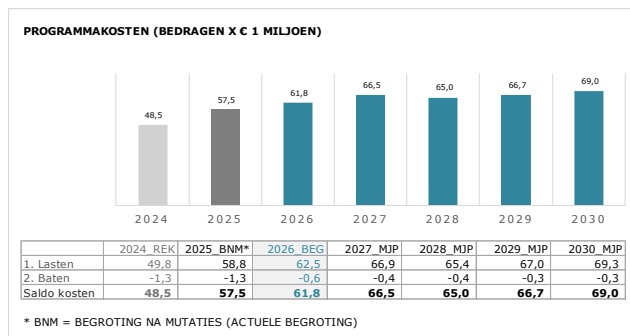
Voor de continuïteit van ons watersysteem moeten ook de kunstwerken/assets in goede conditie zijn en blijven. Hiertoe voeren we doorlopend inspecties uit. De benodigde investeringen worden opgenomen in de begroting. Hierin staan onze bedrijfswaarden en de balans tussen kosten, prestaties en risico's centraal.

Dit zijn hierbij de onzekerheden

We werken veel in samenwerkingsverbanden om onze krachten te kunnen bundelen. Daardoor zijn we echter ook afhankelijk van onze samenwerkingspartners. Dat vraagt om goed op elkaar afgestemd te blijven en een zekere wendbaarheid om op veranderingen te kunnen inspelen. Diverse activiteiten zijn afhankelijk van de vergunningverlening, de doorlooptijden van deze procedures zijn lang. Hierdoor komt de realisatie onder druk te staan. In risicoparagraaf 5.1.3 wordt uitgebreider ingegaan op het risico op wijzingen en vertragingen in de scope, de planning en de kosten van plannen en projecten. We sturen actief op dit risico, maar het blijft onzekerheid geven.

Dit gaat het kosten

Exploitatie

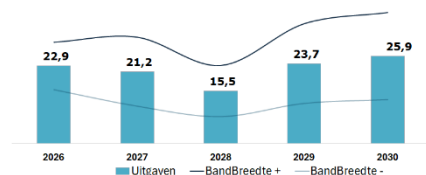
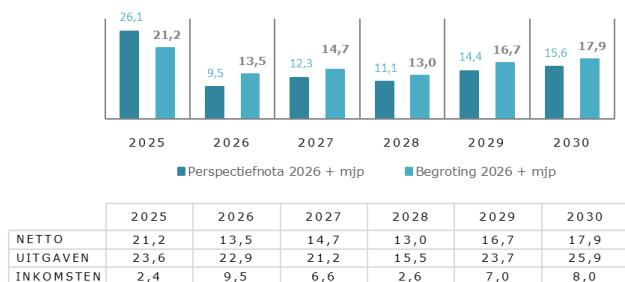

De programmakosten 2026 bedragen € 61,8 miljoen en bestaat uit de volgende componenten:

- Beheer- en onderhoudskosten, waaronder baggerwerken totaal € 31,8 miljoen
- Nieuw te bouwen watersysteem gerelateerde werken € 6,7 miljoen
- Kapitaallasten in exploitatie genomen werken € 8,2 miljoen
- Plannen en onderzoeksgeld € 8,1 miljoen (waaronder natuurlijk oppervlaktewater, robuust watersysteem, blauwe diensten en voldoende zoetwater)
- Monitoringskosten € 4,3 miljoen
- Instrumentarium, zoals peilbesluiten, legger- en beheerregister € 1,6 miljoen
- Muskusrattenbestrijding € 1,1 miljoen (inclusief bijdrage aan het samenwerkingsverband Muskusrattenbeheer)

Investeringsen

NETTO² PROGRAMMA-INVESTERINGEN (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)

² Als in enig jaar de nettowaarde < 0, dan is er sprake van een subsidiebijdrage (hetzij bevoorschotting, hetzij afrekening) vanuit het HWBP, die hoger is dan onze uitgaven.

Bovenstaande grafiek laat de (netto-)investeringen zien over de periode 2025-2030. Ten opzichte van de Perspectiefnota is de totale meerjarenraming (bruto) 2025 tot en met 2030 met ongeveer € 13 miljoen gestegen.

De investeringen (uitgaven 2026-2030, waarvan € 6,5 miljoen in 2026) bestaan met name uit de volgende nog op te starten projecten:

- Aanleg en verwerving waterlopen en bouw kunstwerken € 21 miljoen
- Projecten in het landelijk gebied (m.n. transitie landelijk gebied) € 37,9 miljoen
- Projecten KRW-maatregelen € 9,8 miljoen, beschoeiingen € 3,2, stuwen en damwanden € 3,4 miljoen
- Projecten NIS2 Watersysteem € 5 miljoen, stuwen en gemalen € 1,3 miljoen, Gemaal ONO € 0,9 miljoen
- Peilregulering € 1,3 miljoen

Lopende projecten zijn:

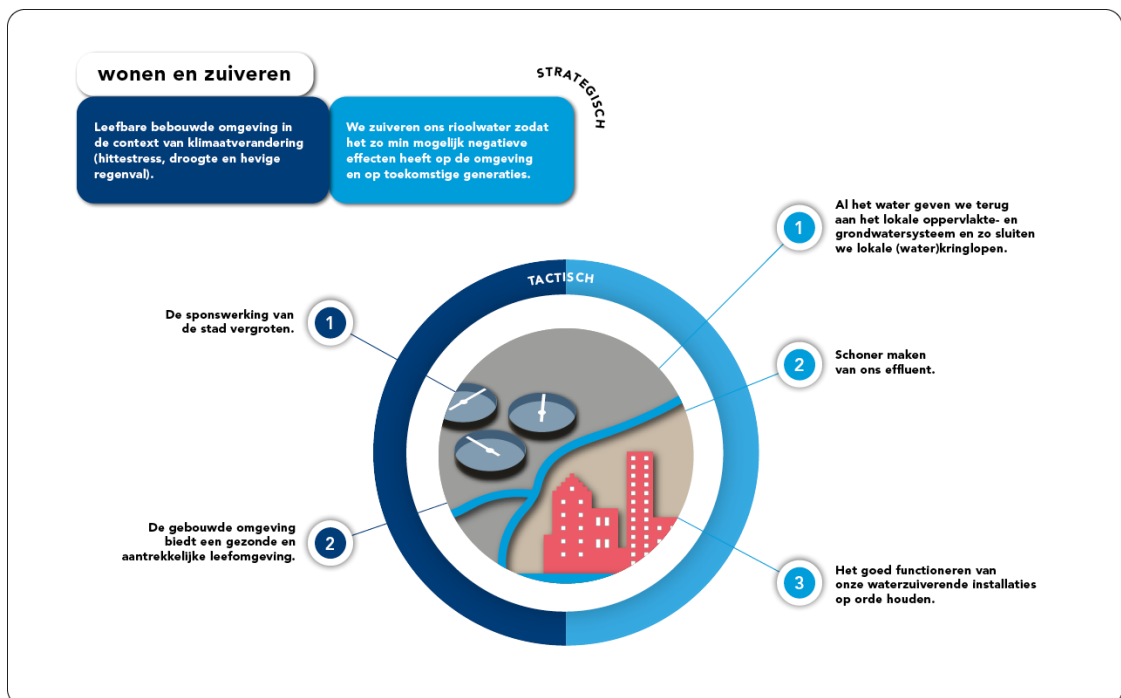
- Gemaal Terwolde (incl. Erfgoeddeal) € 4,1 miljoen
- SOK verdrogingsbestrijding Lampenbroek en Gulbroek € 3,7 miljoen
- Beschoeiingen in het stedelijk gebied Veenendaal € 3,6 miljoen
- Maalkom gemaal Veluwe Grote Wetering € 1,7 miljoen
- Damwanden Eem trajecten € 2,4 miljoen
- Vervanging damwand Apeldoorns kanaal € 0,5 miljoen
- Renovatie van de dijkpost op de Grebbedijk als steunpunt € 1,0 miljoen
- Stuwen VEWA en Stuw Hoolboom € 1,6 miljoen
- Optimalisering gemaal Antlia € 1,3 miljoen
- KRW Vispassage € 1,2 miljoen
- Groot Overeem € 0,5 miljoen
- Laagte van Pijnenburg € 0,4 miljoen
- Intelligente alarmering gemalen € 0,5 miljoen

3.3 Gebouwde omgeving en Zuiveren

Hiermee dragen we bij aan de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's).

Dit willen we bereiken

Indicator	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026	Doel 2027
We zuiveren ons rioolwater, zodat het zo min mogelijk negatieve effecten heeft op de omgeving en op to				
Al het water geven we terug aan het lokale oppervlakte- en grondwatersysteem en zo sluiten we lokale (water)kringen				
Voor rwzi's waar grootschalige renovatie nodig is en die nu op buitenwater lozen, wordt de lozing op eigen water overwogen in de planvormingsprojecten		100%	100%	100%
Schoner maken van ons effluent				
Aantal rzwi's waarvan het effluent is aangepast aan de benodigde kwaliteit van de omgeving (KRW); totaal is 6. Alleen Ede vindt plaats in de BOP periode.		0 rzwi's	0 rzwi's	1 rzwi
Optimalisatie installaties zodat we voldoen aan het activiteitenbesluit (N=10 mg/l), voor rzwi's met huidige maatwerkvergunning (4 rzwi's)		2 rzwi's	3 rzwi's	3 rzwi's
Het goed functioneren van onze waterzuiverende installaties op orde houden				
De rioolgemaal voldoen qua pompcapaciteit aan gemaakte afspraken met gemeenten	94%	98%	98%	98%
Onze zuiveringen voldoen aan de gestelde vergunningseisen voor het lozen van afvalwater	99%	100%	100%	100%
Leefbare bebouwde omgeving in de context van klimaatverandering (hittestress, droogte en hevige rege				
De sponswerking van de stad vergroten				
Afnemende trend rioolvreemd water	nmb	0,5 miljoen m3 afname	0,5 miljoen m3 afname	2 miljoen m3 afname
Afnemende trend regenwater in het influent	nmb	0,5 miljoen m3 afname	0,5 miljoen m3 afname	2 miljoen m3 afname
De gebouwde omgeving biedt een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving				
De ecologie in het water van stedelijk gebied scoort een voldoende of hoger	63%	69%	69%	73%

De grijze vlakken zijn gebruikt omdat we een herijking van de indicatorset hebben gehad voor begrotingsjaar 2025. Afgesproken was om gelijktijdig met de begroting voor 2025 een herijking van de effectmonitoring te hebben gerealiseerd. Hierdoor hebben we voor enkele indicatoren geen historie geregistreerd.

Dit gaan we realiseren

Zuiveren

Het goed functioneren van onze waterzuiverende installaties op orde houden

We vernieuwen en verbeteren onze bestaande installaties en houden de processen op orde. We kijken vooruit naar komende ontwikkelingen en stemmen hier onze investeringen op af. We halen meer resultaat uit onze huidige rzwi's, energie- en grondstoffenfabrieken. We omarmen het gedachtengoed van de circulaire economie en vertalen dat naar duurzamere installaties en werkprocessen. Daarbij streven we naar een lager verbruik van chemicaliën en energie.

Voor 2026 ligt de focus op een aantal grote klussen. Voor de rwzi Harderwijk ronden we de planvorming voor (gedeeltelijke) vervanging en de mogelijkheid voor centrale slibverwerking af. Ook maken we een toekomstbeeld voor rwzi Apeldoorn. Beide worden samengebracht in een integraal bestuursvoorstel. Voor de rwzi Hattem stellen we het

uitvoeringsontwerp op waarna de uitvoering kan starten. Voor de rwzi Bennekom werken we in 2026 van een voorlopig ontwerp naar een definitief ontwerp.

In het licht van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de EU-richtlijn stedelijk afvalwater werken we aan de planvorming voor nabehandeling op de rwzi's Amersfoort en Soest. Daarnaast staan voor 2026 onderstaande punten op de planning om aan te werken.

- **Integraal Masterplan:** Onder andere verkenning van zuiveringstechnische werken los van historische keuzes.
- **Influentstrategie:** Uitvoering van maatregelen met ketenpartners om meer grip te krijgen op de kwaliteit van binnenkomend riool- en hemelwater.
- **Netcongestie:** Voortzetting interne aanpak met netbeheerders, onder andere via alternatieven, zoals batterijopslag (pilot Harderwijk).
- **Vervangingsinvesteringen:** Uit de onderstaande figuur blijkt dat we de komende 10 jaar voor een flinke vervangingsopgave staan voor de rwzi's. Met behulp van de assetmanagementsystematiek en het Integraal Masterplan zorgen we ervoor dat installaties in de juiste conditie blijven met een balans tussen kosten, prestaties en risico's.

Civiele leeftijdsverdeling WSVV rwzi's

Innovatie

Waterschap Vallei en Veluwe doet met twee projecten mee in de eerste vijf jaar van UPPWATER (voorheen Groeiplan):

1. het biologisch geactiveerd koolfilter voor medicijnenverwijdering op rwzi Ede en de
2. lokale zuivering met een mini-Nereda voor de nieuwbouwwijk Halvinkhuizen (Putten).

Met de ontwikkeling van de Zuivering van de Toekomst (met STOWA en andere waterschappen) werken we aan de invulling van de visie op zuiveren. De pilot installatie voor deze Zuivering van de Toekomst wordt mogelijk in ons beheersgebied (Bennekom) gerealiseerd. Dit wordt in 2026 besloten.

Gebouwde omgeving

De sponswerking van de stad vergroten

Met een nieuwe subsidieregeling Klimaatadaptatie willen we inwoners en bedrijven in 2026 stimuleren klimaatadaptatie en biodiversiteit mee te nemen in hun plannen en projecten.

De gebouwde omgeving biedt een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving

Om alle ruimtelijke ontwikkelingen en plannen in ons beheergebied klimaatbestendig, waterinclusief en volgens het uitgangspunt van 'water en bodem sturend' te ontwikkelen, zorgen we ervoor dat we betrokken zijn bij woningbouwontwikkelingen van gemeenten en projectontwikkelaars in ons gebied. We continueren daarom onze betrokkenheid bij de grote verstedelijkingsopgaven van de regio Zwolle, Stedendriehoek, Arnhem-Nijmegen-Foodvalley en Amersfoort-Utrecht. Ook maken we deel uit van de Gelderse regio's en werken we samen aan de doelen en afspraken welke zijn vastgelegd in de regioarrangementen. We blijven kritisch op onze rol die we in deze samenwerkingen nemen. De gereserveerde middelen hiervoor worden met € 100.000 verlaagd. Het mandaat voor de keuze ligt bij het college van dijkgraaf en heemraden.

Om een goed beeld te hebben van hoe wij een waterinclusieve (c.q. klimaat adaptieve) wijk zien, stellen we voor gemeenten en bouwende partijen in 2026 een handreiking waterinclusief bouwen op waarin dat staat uitgewerkt. Ook scherpen we de eisen in onze waterschapsverordening op het gebied van klimaatadaptatie in stedelijk gebied aan.

Met het SWIB (Stedelijk Water In Beeld) proces werken we, in nauwe samenwerking met de betrokken gemeenten, effectief aan de realisatie van een robuust watersysteem, het vergroten van de biodiversiteit en de beleving van het oppervlaktewater in bebouwd gebied. In 2026 wordt in de gemeente Apeldoorn de veldinventarisatie uitgevoerd. Ook evalueren we het SWIB-proces om te kijken waar verbeteringen mogelijk zijn.

We blijven actief in verschillende samenwerkingsverbanden, zoals de drie werkregio's van het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie (DPRA) en de Manifestregio Vallei & Veluwe. Daarbij staat de klimaatbestendige inrichting van bestaand stedelijk gebied centraal. Dit doen we samen met gebiedspartners waaronder gemeenten, provincie Gelderland en Utrecht, Vitens en andere partijen. Daarbij werken we aan waterbesparend bouwen en het juridisch verankeren van klimaatadaptatie in het instrumentarium van waterschap en gemeenten.

In het kader van herstel van het natuurlijk watersysteem gaan we in 2026 door met het herstel van (spreng)beken in de gemeenten Apeldoorn en Brummen. Daarbij benutten we effectief meekoppelkansen in de openbare ruimte met zichtbaar resultaat.

Dit zijn hierbij de onzekerheden

Enkele onzekerheden die een rol spelen om de gestelde doelen in 2026 te kunnen realiseren, zijn:

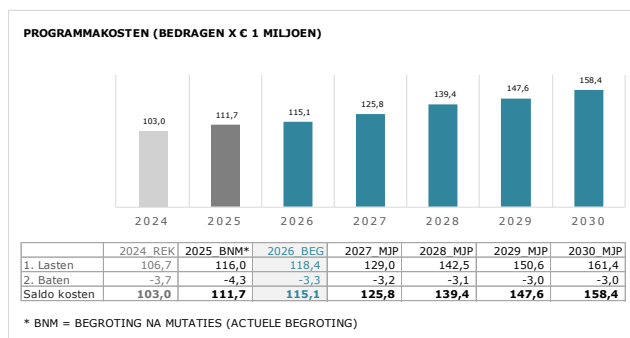
- Vergunningverlening kan vertragend werken door stikstofregels en de lozingseisen KRW. Doordat investeringen naar een later moment schuiven, pakken de kosten door inflatie hoger uit. Een ander risico is dat we door de vertraging mogelijk niet op tijd

voldoen aan subsidievoorwaarden, zoals bij het biologisch actief koolfilter in Ede, waaraan € 4 miljoen subsidie is verleend.

- Mogelijk vraagt de uitbreiding van het aantal (nabehandelings-) installaties om extra uitvoeringskracht en capaciteit. Hiertoe zal in 2026 een inschatting gemaakt worden.
- Onzekerheden in de scope van projecten kunnen leiden tot hogere kosten (bijvoorbeeld strategische grondaankoop, uitkopen van bewoners en/of bedrijven, laadvoorzieningen treffen voor elektrisch materieel etc.). Voor projecten die verder in de tijd geprogrammeerd staan, zoals Harderwijk, wordt een onzekerheidsmarge van 50% gehanteerd.
- De standpunten van de bevoegde instanties over (lozings-)eisen zijn nog niet duidelijk en kunnen mogelijk tot hogere kosten leiden.

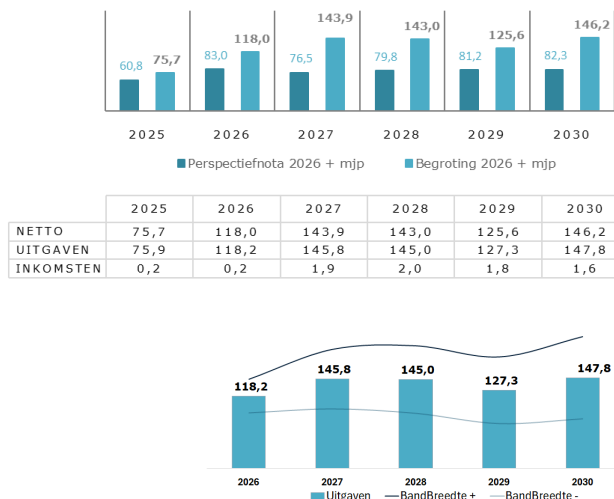
Dit gaat het kosten

Exploitatie

De programma kosten 2026 bedragen € 115,1 miljoen en bestaat uit de volgende componenten:

- Beheerkosten € 34,5 miljoen.
- Onderhoudskosten € 24,6 miljoen.
- Kapitaallasten in exploitatie genomen werken € 24,6 miljoen.
- Nieuw te bouwen waterketen-gerelateerde werken € 13,7 miljoen.
- Afzetkosten restproducten € 7,9 miljoen.
- Plannen en onderzoeksgeld € 7,6 miljoen, waaronder blauwe diensten stedelijk, integrale onderzoeksprojecten waterzuivering en meten en monitoren.
- Rijksheffing effluent en afvalwaterbehandeling door derden € 2,2 miljoen.

Investerings**NETTO PROGRAMMA-INVESTERINGEN (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)**

Bovenstaande grafiek laat de (netto-)investerings zien over de periode 2025-2030. Ten opzichte van de Perspectiefnota is de totale meerjarenraming (bruto) 2026 tot en met 2030 met circa € 275 miljoen gestegen.

De investeringen bestaan met name uit de projecten:

Op basis van het concept Integraal Masterplan Zuiveren is voor iedere rwzi een extra zuiveringsstap (nabehandelingsinstallatie, ook wel zandfilter of NBI genoemd) voorzien. Die worden over een periode van ongeveer 20 jaar gebouwd op al onze rwzi's. In Ede bouwen we de 1e van die serie. Voor de rwzi's die als eerste aan de beurt zijn, vanuit de KRW, zijn de bedragen ingeschat voor de komende 5 jaar.

Naast de KRW is ook de nieuwe EU-richtlijn Stedelijk Afvalwater een reden om een extra zuiveringsstap toe te gaan passen. De bedragen die we hebben opgenomen zijn gebaseerd op referentieprojecten van andere waterschappen of op basis van onze eigen ervaringen (en marktontwikkelingen).

Samenvattend is de brutomeerjarenraming voor de komende 5 jaar op te delen in 3 onderdelen:

- Vervangingsinvesteringen in zuiveringsinstallaties ruim € 140 miljoen, waarvan € 15 miljoen in 2026; onderdeel hiervan zijn ook de NBI die vanaf 2029 staan geprogrammeerd.
- Projecten in slibverwerkingsinstallaties leiden tot investeringen van ruim € 120 miljoen voor de komende jaren, waarvan circa € 104 miljoen voor de centrale slibverwerkingsinstallatie inclusief groengasinstallatie in de Duurzame Regio Zuid (Ede). In 2026 wordt hier naar verwachting ruim € 56 miljoen in geïnvesteerd.
- Investerings in de transportstelsels bedragen ongeveer € 66 miljoen voor de komende jaren, waarvan € 9,5 miljoen in 2026 staat gepland. Het gaat hierbij om de vervanging of relining van de meest risicovolle transportleidingen.

3.4 Besturen en belastingen

Hiermee dragen we bij aan de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's).

Dit gaan we realiseren

Nieuwe BOP

We starten dit jaar met het opstellen van het Blauwe Omgevingsprogramma (BOP) 2028-2033. Zoals de participatienota aangeeft, zullen we in nauwe afstemming met de in- en externe belanghebbenden komen tot een tactisch plan voor onze koers de komende jaren. Eind 2026 moet de inhoud gereed zijn om in 2027 het plan ter inzage te kunnen leggen en de bestuurlijke vaststellingsprocedure te doorlopen. De insteek van het BOP is gericht op het continueren van onze beleidslijnen in lijn met de Blauwe Omgevingsvisie (BOVI) vanuit een gebiedsgerichte benadering.

Opgave Ruimtelijke transformatie Gebouwde Omgeving en Omgevingswet

De leefomgeving verandert snel. Woningbouw, stedelijke vernieuwing en klimaatverandering vragen om keuzes die toekomstbestendig zijn. Met de opgave Ruimtelijke transformatie Gebouwde Omgeving en Omgevingswet zetten wij water en bodem structureel aan de basis van die keuzes. Niet langer benaderen we ontwikkelingen alleen vanuit technisch perspectief, maar geïntegreerd: we verbinden water- en bodemsystemen met de maatschappelijke opgaven van vandaag en morgen.

We bouwen in 2026 voort op drie bestaande doelen als 'water en bodem sturend' (WBS), de actuele BOVI en gebiedsgericht werken en brengen deze samen in de opgaven van de ruimtelijk watertransitie. Zo versterken we de beleidscyclus én vergroten we onze impact met het Omgevingswetinstrumentarium. Intern en extern.

De opgave bestaat uit vijf clusters, die samen onze drie doelen concreet maken:

- 'water & bodem sturend' – vertaalt strategie van de bestuursopdracht naar praktijk met gebiedsgerichte aanpakken en heldere 'ja, mits'-criteria.
- Gebouwde Omgeving – brengt het waterbelang vroegtijdig in bij woningbouw en stedelijke transformatie, zodat duurzame keuzes vanzelfsprekend worden.
- Strategische Planvorming & Omgevingswet – borgt een zorgvuldig en transparant besluitvormingsproces volgens de beleidscyclus met instrumenten als de Blauwe Omgevingstafel.
- Leren & Ontwikkelen – verankert het 'water- en bodem sturend'-werken in onze organisatie met leerlijnen, trainingen en masterclasses.
- Gebiedsatelier – is de creatieve motor die conceptueel de ontwerpkracht en integraliteit in gebiedsprocessen brengt en bijdraagt aan de ruimtelijke kwaliteit via duurzame watersystemen. Er wordt regelmatig gewerkt met het stuk 'Bodem onder de plannen' uit de BOVI-actualisatie.

Met deze meerjarige aanpak werken we doelgericht aan een toekomstbestendige regio, waarin water en bodem écht richting geven aan de ruimtelijke keuzes. Dat gaat de opgave in 2026 doen door verschillende projecten en initiatieven, zoals de regionale doorwerking van de Nota Ruimte en een bijdrage aan het Blauwe Omgevingsprogramma tot het ontwikkelen van een 'Ja, mits'-gids. Daarnaast ligt de focus op samenwerking in de regio Foodvalley en het inzetten van een beleidsbot (digitaal instrument) voor het waterschap.

I-Visie

De i-visie heeft als doel om als waterschap te groeien naar een digitaal en transformatiegericht waterschap. Daartoe werken we aan een wendbare en flexibele organisatie die klaar is om sneller en beter in te springen op kansen en bedreigingen in de steeds sneller veranderende wereld. We werken met behulp van het CIO-actieplan aan de invulling hiervan. In 2026 zal de focus liggen op:

- Informatiebeheer is in transitie van documentgericht naar zaakgericht, een professionaliseringsslag die noodzakelijk is voor een transparante en klantgerichte dienstverlening, gebaseerd op de Woo (Wet open overheid) en de Wdo (Wet digitale overheid).
- Informatieproducten, gebaseerd op kwalitatief goede en gestandaardiseerde data, zijn de basis om klaar te zijn voor de wereld van robotisering en kunstmatige intelligentie. Daarbij werken we samen en maken we gebruik van de diensten van onze sectorale partner Het Waterschapshuis.
- Datastrategie en ethiek: In 2026 gaan we verder met de datastrategie binnen onderwerpen als het in beheer nemen van de datahub (centrale databron), het werken aan een gezamenlijk datawoordenboek, het verder inrichten van de datagovernance en – zoveel mogelijk in samenwerking met de keten – de aandacht voor de ethische aspecten van het werken op basis van data en artificiële intelligentie (AI).
- Technisch fundament, waar veiligheid en toegankelijkheid zoveel mogelijk hand in hand gaan, moet vervangen worden. Hardware-onderdelen als alle netwerkcomponenten, opslag en back-upvoorzieningen en de virtuele desktop omgeving. In de tijd van geopolitieke spanning vormt een gefundeerde mix van het gebruik van cloudtechnologie en een beveiligde (lokale) omgeving volgens de NIS2 vereisten de basis. Een modern, veilig en toekomstbestendig informatielandschap is het uitgangspunt.

Security en privacy

In 2026 investeren wij veel op het vlak van informatievoorziening en cyberveiligheid. Belangrijkste redenen voor deze investeringen liggen in het robuuster en toekomst gericht maken van onze ICT-infrastructuur om de komende jaren te kunnen blijven voldoen aan de hogere eisen voor weerbaarheid en zelfredzaamheid. Er worden maatregelen genomen, zoals het verder segmenteren van onze netwerken, met als doel om ons meer weerstand en veerkracht tegen cyberaanvallen te bieden, het volwassenheidsniveau van de organisatie te vergroten en de bedrijfscontinuïteit te borgen. Dit is noodzakelijk vanuit het veranderende geopolitieke klimaat en om te voldoen aan de uit de NIS2 volgende landelijke wetgeving zoals Cyberbeveiligingswet (Cbw), de Basisline Informatiebeveiliging Overheid (BIO2) en de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke). De kosten hiervoor worden

zoveel mogelijk ten laste gebracht van de primaire processen en waar nodig ten laste van bestuur en belastingen.

Wij verbeteren de fysieke beveiliging van onze locaties, gebouwen, rwzi's en gemalen vanuit de opgave Fysieke beveiliging, waarvoor we in 2026 investeringen doen, zoals voor het aanbesteden van een organisatie breed toegangscontrolesysteem.

Daarnaast werken we in 2026 samen met het Waterschapshuis verder aan de ontwikkeling van een gezamenlijke SOC-dienst en de doorontwikkeling van het CERT-WM.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Binnen het VTH-domein spelen diverse ontwikkelingen die de bedrijfsvoering in de nabije toekomst kunnen raken. Daarbij denken we aan aangekondigde aanscherping van de grens voor vergunningverlening als grondwater wordt onttrokken. De verwachting is dat dit op z'n vroegst in 2027 wordt ingevoerd.

Op jaarbasis ontvangen wij circa 1.400 meldingen die we beoordelen en controleren. Voor een deel kunnen we de beoordeling nu administratief afdoen. Een verlaging van de grens voor de vergunningplicht heeft gevolgen voor de beschikbare capaciteit. Temeer, omdat we nu ook de gevolgen van onttrekking op aanwezige grondwaterverontreinigingen gaan toetsen.

In de Omgevingsverordening Gelderland is opgenomen dat waterschappen geen uitzondering meer mogen maken op de meetverplichting voor grondwateronttrekkingen boven de drempelwaarden van 10 m³/uur of 12.000 m³/jaar. Deze instructieregel is dwingend en vereist in 2026 aanpassing van de huidige waterschapsverordening, die in 2026 is voorzien. Een en ander heeft consequenties voor toezicht en handhaving, zoals het controleren of meters zijn geplaatst en of de juiste onttrekkingshoeveelheden zijn gemeld en vastgelegd in de LGR.

Bij de indirecte lozingen speelt de vraag over de bevoegdheden. Blijven de gemeenten aan zet of gaat de bevoegdheid weer terug naar het waterschap? We verwachten dat hier op z'n vroegst in 2027 meer duidelijkheid over zal bestaan. Los van de bevoegdheidsdiscussie leidt het actualiseren van de vergunningen van indirecte lozingen tot een verzwarende werklust van het waterschap. In Gelderland en Utrecht wordt gewerkt aan concrete uitvoeringsplannen. Daarbij wordt, vanwege de specifieke kennis en kunde, ook gekeken naar de waterschappen. Voor een goede werking van de rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's) heeft het waterschap belang bij een adequate aanpak van indirecte lozers.

Toezicht en Handhaving experimenteert in 2026 geëxperimenteerd met het strategisch plaatsen van sensoren in oppervlaktewater om lozingen sneller te detecteren. We breiden het aantal drones uit, waardoor we effectiever toezicht kunnen uitvoeren op het juiste gebruik van teeltvrije zones en gewasbeschermingsmiddelen.

In 2027 dienen wij te voldoen aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water. Dit betekent dat de vergunningen voor de rioolwaterzuiveringsinstallaties 'KRW-proof' moeten

zijn. Dit vraagt van diverse disciplines binnen het waterschap om een goed samenspel en bundeling van kennis.

Crisisbeheersing

Om ons beter voor te bereiden op toekomstige crises krijgt in 2026 het strategisch crisismanagement verder vorm binnen onze organisatie. Een belangrijk onderdeel is het vaststellen van een (bestuurlijke) visie op strategisch crisismanagement. De implementatie hiervan vraagt verandering in onder meer het opleiden, trainen en oefenen (OTO) van crisisfunctionarissen, ons externe netwerkmanagement (inclusief inwoners en bedrijven) en het betrekken van een breder deel van de organisatie bij crisisbeheersing. Vanuit de vastgestelde visie, met daarin de ambities en het risicoprofiel van ons waterschap, bepalen en prioriteren we de werkzaamheden voor 2026.

We zetten komend jaar verder in op het crisisbewustzijn van de organisatie. Hiermee dragen we bij aan het vermogen van de organisatie om effectief te reageren op onverwachte gebeurtenissen die onze kritische processen verstoren. Dit vergroot onze zelfredzaamheid.

Waterbewust Gedrag

Waterbewustgedrag staat niet op zichzelf, maar is essentieel in het verwezenlijken van al onze opgaven. Geen van de opgaven waar we als waterschap voor staan kunnen we in isolement goed het hoofd bieden, daar hebben wij onze partners voor nodig. Burgers, boeren, bedrijfsleven, andere overheden. Maar dan is het wel van belang dat niet alleen wij, maar ook zij zich bewust zijn van wat hun bijdrage kan en moet zijn.

Daarbij gaat het verder dan alleen bewustzijn: het gaat er ook om dat gedrag wordt aangepast.

De opgave Waterbewust Gedrag richt zich op het stimuleren van waterbewust gedrag bij het waterschap, inwoners en samenwerkingspartners. In 2026 staat de uitvoering van een eerste pilot centraal, waarbij een volledig gedragstraject van begin tot eind wordt doorlopen. De lessen die we daaruit leren, koppelen we terug aan onze organisatie en andere stakeholders. Daarnaast verwelkomen we opnieuw studenten van de Radboud Universiteit Nijmegen voor onderzoeksstages binnen deze opgave. Ten slotte organiseren we inspiratie- en werksessies om het kennisdelen en samenwerken te bevorderen. Deze sessies zijn bedoeld om gedragsverandering van zowel interne als externe partners te stimuleren.

Communicatie

Het communicatievak is - net als de wereld om ons heen - volop in beweging. Heldere en toegankelijke communicatie die uitnodigt tot meedoen: daar willen we naartoe. We moeten daarbij inspelen op ontwikkelingen zoals weersextremen, geopolitieke spanningen en een mondiger publiek. Ook ontwikkelingen binnen onze organisatie vragen om verandering: als organisatie zijn we bijvoorbeeld opgavegericht gaan werken. Communicatie speelt een belangrijke rol in het realiseren van onze opgaven. We kijken daarom kritisch hoe we onze communicatiestrategie kunnen aanscherpen. We gebruiken daarbij de punten uit de evaluatie die we in 2025 zijn gestart.

In 2026 werken we verder aan de aanscherping van onze communicatiestrategie. Ook bouwen we verder aan onze nieuwe interne communicatieaanpak. Deze is gebaseerd op de missie, visie en kernwaarden van de organisatie. We vernieuwen ook onze (online) tools voor bijvoorbeeld de website en nieuwsanalyses en optimaliseren ook de processen rond recreatie en evenementen, zodat we onze doelgroepen nog beter bereiken. Begrijpelijke, inclusieve boodschappen op B1-niveau staan centraal. Samen met de andere waterschappen werken we onder andere aan crisiscommunicatie, arbeidsmarktcommunicatie en landelijke campagnes.

Educatie

We continueren onze activiteiten op het gebied van educatie, gericht op verschillende doelgroepen in de hele onderwijskolom. In 2026 herijken we de middelen en activiteiten in licht van de doelen van de opgave waterbewustgedrag en de aangescherpte communicatiestrategie, en bepalen we ons ambitieniveau voor de komende jaren.

Jeugdbestuur

Jongerenparticipatie, nalatenschap en het betrekken van toekomstige generaties is voor waterschap Vallei en Veluwe van belang. In 2025 was het Jeugdbestuur met drie leden onderbezet. Ondanks diverse inspanningen, leverde de werving geen voltallig bestuur op. Daarop volgde een eerste interne en externe kansen analyse, waarbij we hebben onderzocht in welke vorm we het Jeugdbestuur robuust kunnen inrichten. In 2026 zetten we deze verkenning voort om zo jongeren te blijven verbinden aan het beleid dat we vandaag de dag ontwikkelen met consequenties voor toekomstige generaties.

Nieuw belastingstelsel

Met ingang van 2026 treedt de nieuwe belastingwetgeving in werking. Vanaf dat moment is er ook een nieuwe kostentoedelingsverordening voor het watersysteembeheer van kracht. Voor de wijzigingen in het zuiveringsbeheer zijn ambtelijk voorbereidingen getroffen om de aanpassingen zo soepel als mogelijk te laten verlopen. Zo benaderen we bedrijven apart waar de impact het grootst is, bijvoorbeeld als gevolg van de aanpassing van de heffingsformule en bij private contracten met separate lozers.

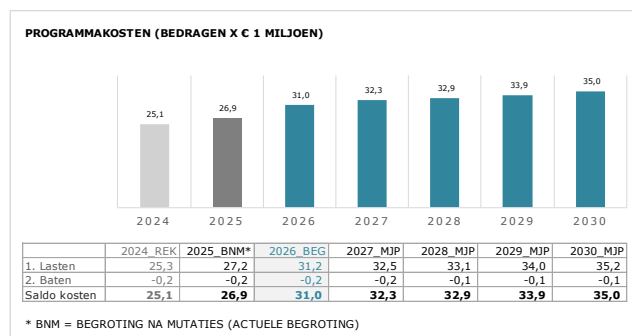
Dit zijn hierbij de onzekerheden

De afgelopen jaren kregen we bij de eindafrekening van de perceptiekosten van ons belastingkantoor GBLT geld terug. De kans is aanwezig dat dit ook in 2026 het geval zal zijn. Wel is besloten per 2026 de eerste herinnering kosteloos toe te kennen aan iedereen. Dit heeft effect op de invorderbaten die altijd hoger uitvielen dan begroot voor GBLT. Er zit dus een onzekerheid in de baten voor 2026.

Ook is vanaf 2027 de verdeelsleutel van GBLT anders. Er zal dan een groter deel voor onze rekening komen doordat de private contracten (zgn. separate lozers) wegvallen uit de verdeelsleutel. Dit gaat ons jaarlijks ongeveer € 0,1 miljoen extra kosten. Dit is nog niet berekend in de begroting. Verder wil GBLT de gerealiseerde kosten steeds meer met de begrote kosten gelijkschakelen, waardoor het bedrag dat we jaarlijks terugontvangen kleiner zal worden.

Dit gaat het kosten

Exploitatie

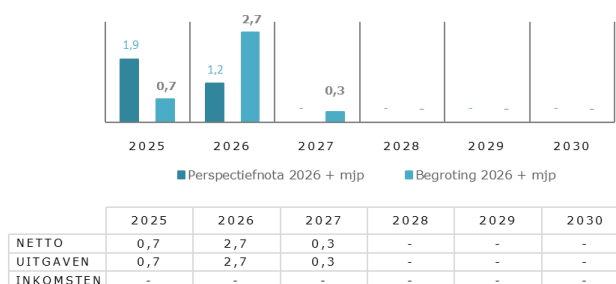

De programmakosten 2026 bedragen € 31,0 miljoen en bestaan uit de volgende componenten:

- Vergunningverlening, toezicht en handhaving € 9,7 miljoen.
- Belastingheffing en invordering € 8,4 miljoen.
- Bestuurskosten € 7,5 miljoen (inclusief bijdrage aan de kosten voor de landelijke waterschapsverkiezingen).
- Externe communicatie € 2,1 miljoen.
- Calamiteitenbestrijding € 1,1 miljoen.
- Ruimtelijke transformatie Gebouwde Omgeving en Omgevingswet € 1,2 miljoen.
- Internationale samenwerking, innovatie en recreatief medegebruik € 1,0 miljoen.

Investerings

NETTO PROGRAMMA-INVESTERINGEN (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN) □

Bovenstaande grafiek laat de (netto-)investerings zien over de periode 2025-2030. Ten opzichte van de Perspectiefnota is de totale meerjarenraming (bruto) 2025 tot en met 2030 met € 0,6 miljoen gestegen. De investeringen bestaan met name uit de projecten:

De investeringen zijn gericht op aanpassingen in de huisvesting voor een bedrag van € 1,2 miljoen, waaronder Steenbokstraat 10 Vervanging verlichting (vloerbedekking voorlopig in 2027 geplaatst).

Daarnaast zijn de nieuwe ramingen van ICT-investeringen (vervanging laptops, servers/storage en VDI Hardware) aangepast van € 1,9 miljoen tot € 2,6 miljoen.

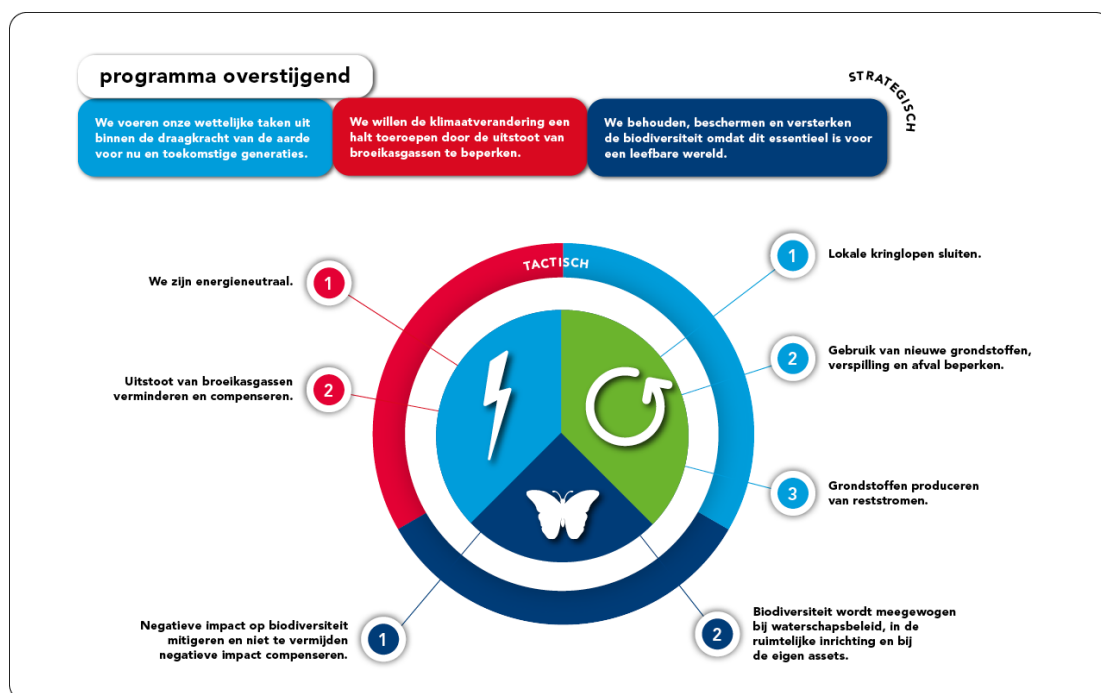
3.5 Programma-overstijgende doelen

Hiermee dragen we bij aan de volgende duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (SDG's).

In deze paragraaf worden de programma-overstijgende doelen weergegeven. De financiële impact is meegenomen in de reguliere bestuursprogramma's in de paragrafen 3.1 t/m 3.4.

Dit willen we bereiken

Indicator	Nulsituatie (2020)	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026	Doel 2027
We voeren onze wettelijke taken uit binnen de draagkracht van de aarde voor nu en toekomstige generaties.					
Lokale kringlopen sluiten (circulaire economie)					
Aandeel maaisel dat hoogwaardig wordt hergebruikt	90%	97%	90%	90%	90%
Aandeel bagger dat hoogwaardig wordt hergebruikt	90%	88%	90%	90%	90%
Gebruik van nieuwe grondstoffen, verspilling en afval beperken (circulaire economie)					
Inzet chemicaliën in zuiveringsproces (ijzer en aluminium)	445 ton	329 ton	338 ton	318 ton	298 ton
Gebruik fossiele polymeren in zuiveringsproces	598 ton	514 ton	354 ton	329 ton	299 ton
Aandeel circulaire inkopen bij marktpartijen	nb	94%	100%	100%	100%
Het aantal projecten waarvoor de MKI vooraf wordt bepaald neemt toe			10%	20%	30%
We willen de klimaatverandering een halt toeroepen door de uitstoot van broeikasgassen te beperken.					
We zijn energieneutraal (energietransitie)					
Energiebalans: Percentage eigen opwekking van totaal energieverbruik (RWZI's, RG's en 7 gemalen)			65%	70%	75%
Energieverbruik ten opzichte van 2018	641 Tj	489 Tj	445 Tj	429 Tj	414 Tj
Eigen energieopwek uit primaire bronnen (zon, wind, water en bodem)	5%	8%	18%	21%	25%
Reductie gebruik van diesel tov 2020 (eigen wagenpark)	0%	59%	27%	33%	40%
Uitstoot van broeikasgassen verminderen en compenseren (energietransitie)					
Uitstoot methaan- en lachgas uit zuiveringsproces	59045 CO2 equivalent	nmb	53045 CO2 equivalent	51045 CO2 equivalent	49045 CO2 equivalent
Afgevakeld biogas	1941 CO2 equivalent	2978 CO2 equivalent	1500 CO2 equivalent	1250 CO2 equivalent	1000 CO2 equivalent
Gespuid biogas	1133 CO2 equivalent	234 CO2 equivalent	0	0	0
We behouden, beschermen en versterken de biodiversiteit, omdat dit essentieel is voor een leefbare wereld (eco-systeemdiensten)					
Negatieve impact op biodiversiteit mitigeren en niet te vermijden negatieve impact compenseren					
Strategisch: in 2050 hebben we minimaal 1 doelsoort in 100% van onze wateren	onbekend		35%	60%	65%
Gebruik chemische bestrijdingsmiddelen is nul in 2027	Incidenteel o.b.v. plaagsoorten-beleid	Incidenteel o.b.v. plaagsoorten-beleid	Incidenteel o.b.v. plaagsoorten-beleid	Incidenteel o.b.v. plaagsoorten-beleid	Incidenteel o.b.v. plaagsoorten-beleid

De grijze vlakken zijn gebruikt omdat we een herijking van de indicatorset hebben gehad voor begrotingsjaar 2025. Afgesproken was om gelijktijdig met de begroting voor 2025 een herijking van de effectmonitoring te hebben gerealiseerd. Hierdoor hebben we voor enkele indicatoren geen historie geregistreerd.

Duurzaam werken is ons nieuwe normaal

Ons beleid is erop gericht ons werk uit te voeren met zo min mogelijk emissies naar lucht, water en bodem. Wat we daarmee bedoelen en hoe we dat doen, hebben we vastgelegd in ons beleidskader 'op weg naar een klimaatneutraal waterschap'. We constateren dat duurzaamheid inmiddels bijna standaard wordt meegewogen in onze besluitvorming en bij het uitvoeren van onze werkzaamheden. Onze doelen en ambities zijn ongewijzigd. In 2026 gaan we verder met het borgen van duurzaamheid in onze reguliere bedrijfsvoering.

3.5.1. Circulair denken en doen

Hoofddoel: In 2050 zijn we een circulair waterschap

Het materiaalgebruik op en in onze rwzi's, dijken, oeverconstructies, leidingen en gemalen bepaalt voor een groot deel onze milieu-impact. De komende jaren gaan we investeren in het vervangen en verbouwen van deze bezittingen. Dit kost veel geld, grondstoffen en materialen. We willen de milieu-impact van onze werkzaamheden met 50% verlagen. Dat bereiken we door vaker te kiezen voor verlenging van de levensduur, losmaakbaar te ontwerpen en bouwen (bv Verdygo), en ontwerpen te richten op optimaal beheer en onderhoud. Verdygo is een standaard modulaire bouwwijze voor waterschapswerken zoals rioolwaterzuiveringen. Inmiddels hebben naast ons acht andere waterschappen zich aangesloten bij de Verdygo-community. In 2026 verwachten we een volgende stap te zetten in het professionaliseren van de Verdygo-community en samen met de deelnemende waterschappen een entiteit op te richten om dit mogelijk te maken.

Om de negatieve impact te beperken kiezen we waar mogelijk voor hergebruik, natuurlijke materialen, zoals hout, en natuurlijke vezelmaterialen voor isolatie en minder belastende materialen zoals geopolymeerbeton wat we onder andere in Duurzame Regio Zuid hebben ingezet.

Voordat we één van onze eigendommen vervangen, beoordelen we eerst of we deze echt nog nodig hebben. Bijvoorbeeld: Moet een beschoeiing echt vervangen worden, of volstaat een natuurvriendelijke oever?

Ook de hulpstoffen, zoals chemicaliën en polymeren, die we gebruiken in ons zuiveringsproces hebben een milieu-impact. Daarom kiezen we bijvoorbeeld voor technologie die minder afhankelijk is van deze hulpstoffen. En zoeken we ook samen met de leveranciers naar alternatieve hulpstoffen die minder belastend zijn voor het milieu.

Hoewel onze circulaire focus op de eigendommen ligt, blijven we samen met onze partners in de Kaamera-coöperatie werken aan het sluiten van de waardeketen voor deze unieke grondstof die we terugwinnen uit ons Nereda-slib.

3.5.2. Energietransitie

Hoofddoel: In 2035 zijn we nog steeds energieneutraal

De netcongestie (krapte op het elektriciteitsnet) is een realiteit waar we zeker tot 2035 mee te maken hebben. De planning van toekomstige projecten kan in de knel komen, wanneer de benodigde extra ruimte op het elektriciteitsnet niet tijdig beschikbaar is. Met de netcongestie neemt ook de kans op een storing in het openbare stroomnet toe. (Zie ook het kopje Bedrijfscontinuïteit).

Zowel vanuit onze ambitie om energieneutraal te blijven als vanuit de bedrijfscontinuïteit hebben we nadrukkelijk aandacht voor een betrouwbare, beschikbare en betaalbare energievoorziening voor onze waterschapstaken. We willen minder afhankelijk worden van het openbare energienet en we willen het energienet niet onnodig belasten. Op nadrukkelijk verzoek van de netbeheerders onderzoeken we de mogelijkheden om, met name in de winterperiode, energie aan het net te leveren met onze warmtekrachtkoppelingssystemen (WKK's). Gelet op de urgentie kan dit leiden tot extra projecten. Concreet zijn we met de netbeheerders in gesprek over extra WKK-capaciteit in de regio Amersfoort.

De netcongestie zorgt er ook voor dat we een deel van onze zonnepanelen tijdelijk af moeten schakelen omdat we de stroom niet terug kunnen of mogen leveren aan het openbare stroomnet. Door regelingen aan te passen en afspraken te maken met de netbeheerders beogen we de zonnepanelen optimaal in te zetten.

De netcongestie heeft ook zijn weerslag op de regionale energiestrategieën (RESsen). Als waterschap onderschrijven we het belang van de energietransitie. In dat kader houden we ons aan de in de RES-verbanden gemaakte afspraken.

In Harderwijk, Apeldoorn en Amersfoort zijn we al langer betrokken bij projecten waarbij warmte vanuit ons effluent (aquathermie) als duurzame bron wordt ingezet om woonwijken gasloos te maken. We verwachten dat in 2026 wordt gestart met de bouw van de warmtecentrale op de rwzi Apeldoorn.

In Amersfoort en Harderwijk maken we als grondeigenaar de opwek van duurzame energie met windturbines op onze rwzi's mogelijk, zolang dit niet conflicteert met onze waterschapstaken. In 2026 onderzoeken we de impact van de geplande windturbines in relatie tot de veiligheid en gezondheid van onze medewerkers en de bedrijfscontinuïteit.

3.5.3 Verminderen uitstoot broeikasgassen

Hoofddoel: In 2035 is onze netto-uitstoot van broeikasgas nul.

We richten onze aandacht vooral op het beperken van de uitstoot van lachgas en methaan uit ons zuiveringsproces. Uit de Klimaatmonitor blijkt dat we daarmee het beste resultaat kunnen boeken. In de projecten vanuit de opgave Zuiveren nemen we het terugdringen van de broeikasgasemissies nadrukkelijk mee in de projectopdrachten. Een goed voorbeeld is de optimalisatie van de sliblijn in Ede. Voor reductie van lachgas nemen we deel aan een meerjarig versnellingsprogramma, waarbij de opgedane kennis en inzichten worden gedeeld onder regie van de Unie van Waterschappen.

Onze klimaatvoetafdruk monitoren we via de CO₂ prestatieladder. We blijven onze projecten zoveel mogelijk emissieloos uitvoeren en ons wagenpark en vervoer verder verduurzamen. En we stimuleren onze leveranciers en aannemers om ook de eigen klimaatvoetafdruk te verkleinen.

3.5.4. Biodiversiteit

De biodiversiteit staat mondiaal onder druk waarbij wij ook een verantwoordelijkheid hebben. Het uitvoeringsprogramma waar we in 2024 mee gestart zijn, zetten we ook in 2026 door.

We zoeken actief naar koppelkansen op onze eigen terreinen en met gemeentes gaan we het gesprek aan om kansen te benutten voor de aanleg van 'vissenbossen' binnen het stedelijke gebied. In voorbereiding op het nieuwe BOP gaan we in 2026 de systeemknelpunten op het gebied van waterkwaliteit, hydrologie en ecologie analyseren. Daarbij kijken we naar het hele beekdal, zodat de biodiversiteit- en landschapsdoelen meeprofitieren.

Per 1 april 2025 werken we onder de nieuwe gedragscode 'Bestendig beheer en onderhoud'. We zien dat met een juiste interpretatie en uitvoering van de gedragscode het leefgebied van insecten en kleine dieren versterkt kan worden. De behandeling van vrijkomend maaisel is daarbij essentieel om dit leefgebied duurzaam in stand te houden. Ook in 2026 vraagt het de nodige aandacht om te voldoen aan de nieuwe gedragscode.

3.5.5. Bedrijfscontinuïteit: een weerbaar waterschap

De wereld om ons heen verandert snel. Internationale spanningen, maatschappelijke onrust en nationale uitdagingen, zoals netcongestie, zorgen voor een groeiende onzekerheid. Als waterschap volgen we deze ontwikkelingen nauwlettend en treffen we onze voorbereidingen voor mogelijke verstoringen, zoals langdurige stroomuitval of tekorten aan personeel en materialen. In lijn met overheidsadvies investeren we daarom proactief in een programma Bedrijfscontinuïteit. Onder Bedrijfscontinuïteit verstaan we: de capaciteit die een organisatie heeft om na (of anticiperend op) een verstoring de continuïteit op een vooraf vastgesteld niveau te houden. Het programma bedrijfscontinuïteit heeft als doel om onze uitvoeringskracht en zelfredzaamheid te vergroten. Dat gaan we bereiken door:

- **Het vergroten van het crisisbewustzijn** onder medewerkers, zodat zij adequaat kunnen handelen bij onverwachte situaties.
- **Het verkrijgen van scherp inzicht in de kans en impact van verstoringen** van onze kritieke installaties, waardoor we risico's beter kunnen beheersen.
- **Het verkleinen van de kans op verstoringen**, onder andere door onze afhankelijkheid van externe factoren, zoals het openbare stroomnet en complexe leveringsketens te verminderen.
- **Het versterken van onze paraatheid bij verstoringen**, door te investeren in redundantie, noodvoorzieningen, strategische voorraden en een crisisorganisatie die is afgestemd op deze scenario's.

We stemmen onze inspanningen en procedures af met de veiligheidsregio's, gemeentes en andere waterschappen en drinkwaterbedrijven.

3.5.6. Onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Wij investeren in onderzoek, ontwikkeling en innovatie om aan toekomstbestendige oplossingen te blijven werken voor onze taken. We kijken naar onze langetermijnambities in de context van de huidige situatie en de trends en ontwikkelingen in onze omgeving. Innovaties in alle vormen - technologisch, procesmatig, sociaal, ruimtelijk - vormen een integraal onderdeel van ons onderzoek en onze ontwikkeling. Door samen te werken met collega's, inwoners en partners, streven we ernaar gezamenlijk onderzoek te doen en te vernieuwen.

Dit zijn hierbij de onzekerheden

Energietransitie:

De netcongestie en de voortgang van de warmtenetten in Apeldoorn en Amersfoort en de windenergieprojecten in Amersfoort en Harderwijk zijn de grootste onzekerheden voor onze energiedoelstellingen. Daarbij zijn we afhankelijk van onze partners. Onze rol is cruciaal, maar beperkt.

Bedrijfscontinuïteit:

Het programma Weerbaar Waterschap is net opgestart en we hebben nog onvoldoende zicht op de inspanningen die nodig zijn om weerbaar te zijn en hoe we de bedrijfscontinuïteit van onze kritische assets en processen kunnen verbeteren. Daarmee weten we, afgezien van de ICT gerelateerde inspanningen, ook nog niet wat dit vraagt aan capaciteit en middelen.

Door de geopolitieke situatie en de netcongestie is de kans op een verstoring van onze bedrijfsprocessen toegenomen. Als beheermaatregel zijn we een programma Weerbaar waterschap gestart. We verwachten dat vanuit dit programma met voorstellen komen om onze weerbaarheid tegen verstoringen te vergroten. Deze maatregelen zijn nog geen onderdeel van de voorliggende begroting.

3.6 Overzicht dekkingsmiddelen

	REK	BnM	BEG	MJP ---->			
BEDRAGEN X € 1 MILJOEN	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
81 Belastingopbrengsten							
Verontreinigingsheffing	-0,5	-1,0	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8
Watersysteemheffing	-80,8	-90,2	-99,5	-108,0	-110,1	-114,5	-119,5
Zuiveringsheffing	-118,5	-123,9	-128,7	-140,6	-154,3	-162,9	-174,2
Totaal 81 Belastingopbrengsten	-199,8	-215,0	-228,9	-249,3	-265,1	-278,1	-294,4
80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten							
Dividenden	-0,7	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Separate lozers	-	-	-1,1	-1,2	-1,4	-1,4	-1,5
Kwijtschelding Watersysteemheffing	0,9	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
Kwijtschelding Zuiveringsheffing	2,2	2,5	2,5	2,6	2,6	2,7	2,7
Oninbaar Watersysteemheffing	0,2	0,1	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Oninbaar Zuiveringsheffing	0,4	0,1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Totaal 80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten	3,0	3,1	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7
89 Dekkingsverschil							
Dekkingsresultaat Watersysteemheffing	-	-	-0,6	-	-	-	-
Dekkingsresultaat Zuiveringsheffing	-	-	-0,6	-	-	-	-
Totaal 89 Dekkingsverschil	-	-	-1,2	-	-	-	-
DEKKINGSMIDDELEN	-196,8	-211,9	-227,4	-246,6	-262,5	-275,5	-291,8

De belastingopbrengsten worden in hoofdstuk 4 nader toegelicht.

3.7 Heffing vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting (VPB) is enkel van toepassing in geval het waterschap ondernemersactiviteiten verricht (bijvoorbeeld levering van energie). Van deze activiteiten moeten de opbrengsten en kosten in beeld gebracht worden. Als er winst gemaakt wordt op deze activiteiten, moet VPB afgedragen worden. Tot en met 2025 is er geen vpb betaald.

Vanaf 2026 is er als gevolg van een wetswijziging sprake van een nieuwe ondernemersactiviteit: separate afvalwaterlozers (bedrijven die rechtstreeks lozen op de transportleiding of rwzi). Vanaf 2026 dient het waterschap voor deze groep zelf aanslagen op te leggen en moeten kosten en opbrengsten van deze activiteit in beeld brengen. Op basis van deze cijfers wordt bepaald of er VPB afgedragen moet worden. Tot en met 2025 legde GBLT deze aanslagen op evenals aan alle andere belastingplichtigen.

3.8 Onvoorzien

In de exploitatiebegroting is geen post voor onvoorzien opgenomen.

4 Raming belastingopbrengsten en toelichting

4.1 Criteria, grondslagen en kwijscheldingsbeleid

4.1.1 Objectieve, bedrijfseconomische criteria

De kosten en baten worden toegerekend aan de beleidsproducten op basis van objectieve, bedrijfseconomische criteria. Wij hanteren hierbij in hoofdlijnen de landelijke bbp-systematiek, waarbij de verdeling naar de twee taken is gebaseerd op de nieuwe financieringsstructuur, zoals uitgebracht door de Unie van Waterschappen. Deze zijn:

- De kosten en baten die direct aan een afdelingsproduct kunnen worden toegerekend, worden op dit afdelingsproduct verantwoord;
- De kosten en baten die niet direct aan een afdelingsproduct kunnen worden toegerekend, worden eerst verantwoord op (hulp)kostenplaatsen en op basis van bedrijfseconomische criteria verdeeld;
- De door de medewerkers bestede uren worden aan de afdelingsproducten toegerekend op basis van de door die medewerkers geschreven uren;
- De uurtarieven zijn gebaseerd op de personeelslasten en overheadkosten (toegerekende huisvesting en facilitaire zaken, communicatie, informatisering en automatisering, organisatie en personeel, juridische zaken) en zijn bepaald door het totaal van de afdelingskosten te relateren aan de begrote productieve uren van de afdeling;
- De kosten en baten van bedrijfsvoering worden aan de verschillende producten en of afdelingen toegerekend op basis van verdeelsleutels volgens bedrijfseconomische criteria (bijvoorbeeld huisvestingskosten op basis van m² per afdeling, informatisering en automatisering op basis van fte's per afdeling, laboratoriumkosten op basis van ILOW-punten, de financiële taak op basis van directe kosten);
- De nettokosten worden per beleidsproduct bij elkaar opgeteld en verdeeld over de taken van het waterschap.

4.1.2 Beschrijving kwijscheldingsbeleid

Het waterschap hanteert een kwijscheldingsnorm van 100%. Dit houdt in dat een huishouden met een inkomen onder de bijstandsnorm, voor kwijschelding in aanmerking kan komen. Als we kwijschelding verlenen dan doen we dat voor het gehele bedrag van de betreffende aanslag. Het geldt zowel voor de ingezetenenheffing als voor de zuiveringsheffing woonruimten.

Het algemeen bestuur heeft bij de begrotingsbehandeling eind 2023 besloten met ingang van 2024 gebruik te maken van de volgende verruimingsmogelijkheden:

1. Kwijschelding voor kleine ondernemers met een privé-inkomen op bijstandsniveau;
2. Bij de berekening van het besteedbaar inkomen rekening houden met de kosten van kinderopvang;
3. Voor huishoudens met een AOW-inkomen bestaat de mogelijkheid om hogere inkomensgrenzen te hanteren.
4. Verruiming vermogensnormen kwijschelding.

4.2 Watersysteembeheer

4.2.1 Begroting en meerjarenraming belastingopbrengsten

Begroting + MJP belastingopbrengsten	REK	BnM	BEG	MJP ---->			
Watersysteembeheer (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Lasten	86,5	99,2	102,3	106,9	108,6	112,3	127,0
2. Baten	-3,4	-3,9	-2,7	-2,3	-2,5	-2,4	-2,0
Saldo kosten	83,1	95,3	99,6	104,5	106,1	110,0	125,0
80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten	0,7	0,8	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2
89 Dekkingsverschil	-	-	-0,6	-	-	-	-
Resultaat voor belastingopbrengsten	83,8	96,1	100,1	105,7	107,3	111,2	126,2
Verontreinigingsheffing	-0,5	-1,0	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8
Watersysteemheffing	-80,8	-90,2	-99,5	-108,0	-110,1	-114,5	-119,5
Belastingopbrengsten	-81,3	-91,2	-100,2	-108,7	-110,8	-115,2	-120,2
Resultaat (+ = tekort)	2,5	4,9	-0,1	-3,0	-3,5	-4,0	6,0
Resultaat Watersysteembeheer	-2,5	-4,9	0,1	3,0	3,5	4,0	-6,0
Toevoeging (+) / onttrekking (-) reserves:							
algemene reserve	-0,1	-0,3	-	-	-	-	-
tariefsegregatie reserve	-1,8	-5,4	-	-	-	-	-
baggerreserve	-0,7	0,9	-	-	-	-	-
hwbp reserve	-	-	0,1	3,0	3,5	4,0	-6,0

4.2.2 Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing

Het resultaat wordt jaarlijks beoordeeld per taak en toegevoegd of onttrokken aan de bestemmingsreserves. Vanaf 2026 zijn de kosten en opbrengsten in principe in evenwicht. Echter gezien de forse stijging aan het vereveningsfonds HWBP in 2030 is in het voorjaar van 2025 besloten een reserve op te bouwen die ingezet kan worden om een grote lastendrukstijging in 2030 te dempen. Daarmee beginnen we in 2026.

4.3 Zuiveringsbeheer

4.3.1. Begroting en meerjarenraming belastingopbrengsten

Begroting + MJP belastingopbrengsten	REK	BnM	BEG	MJP ---->			
Zuiveringsbeheer (BEDRAGEN X € 1 MILJOEN)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Lasten	116,4	125,6	131,2	142,4	156,0	164,6	175,9
2. Baten	-3,8	-4,4	-3,4	-3,3	-3,2	-3,1	-3,1
Saldo kosten	112,6	121,2	127,7	139,1	152,8	161,5	172,8
80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten	2,2	2,3	1,5	1,5	1,5	1,5	1,4
89 Dekkingsverschil	-	-	-0,6	-	-	-	-
Resultaat voor belastingopbrengsten	114,9	123,5	128,7	140,6	154,3	162,9	174,2
Zuiveringsheffing	-118,5	-123,9	-128,7	-140,6	-154,3	-162,9	-174,2
Belastingopbrengsten	-118,5	-123,9	-128,7	-140,6	-154,3	-162,9	-174,2
Resultaat (+ = tekort)	-3,6	-0,4	-	-	-	-	-
Resultaat Zuiveringsbeheer	3,6	0,4	-	-	-	-	-
Toevoeging (+) /onttrekking (-) reserves:							
algemene reserve	-1,0	-	-	-	-	-	-
tariefseglisatie reserve	4,6	0,4	-	-	-	-	-

4.3.2 Toelichting op de verwachte opbrengsten uit belastingheffing

Het resultaat wordt jaarlijks beoordeeld per taak en toegevoegd of onttrokken aan de bestemmingsreserves.

Vanaf 2026 zijn de kosten en opbrengsten in evenwicht. Het meerjarig gemiddelde van de belastingopbrengsten heeft een procentuele stijging van 7%, 2026 ligt daar met 4% onder.

4.4 Belastingeenheden, -tarieven en lastendrukprofielen

De eenheden waarmee we rekenen om de tarieven te bepalen, zijn hieronder weergegeven en gebaseerd op de meest recente cijfers van GBLT. Het belastingboekje van de Unie van Waterschappen is de basis van de profielberekening voor de lastendruk. De belastingopbrengsten (§ 4.2 en § 4.3) leiden tot de onderstaande lastendruk per profiel. Vanaf 1 januari 2026 is de nieuwe kostentoedeling voor het watersysteembeheer van kracht (besluit AB d.d. 6 oktober 2025).

BELASTINGEENHEDEN

ZUIVERINGSHEFFING		2025	2026	2027	2028	2029	2030	
Bedrijven	VE'S x 1.000	441	446	446	446	446	446	
Huishoudens	VE'S x 1.000	1.161	1.166	1.175	1.185	1.195	1.204	
WATERSYSTEEMHEFFING		2025	2026	2027	2028	2029	2030	% kostentoedeling
WOZ waarde gebouwd - woningen	x 1.000.000	225.106	253.892	266.541	274.415	282.497	290.793	58,52%
WOZ waarde gebouwd - niet-woningen	x 1.000.000	25.643	26.058	26.318	26.318	26.318	26.318	34,68%
Ingezetenen	aantal x 1.000	490	495	500	505	510	515	0,37%
Natuur	ha x 1.000	89	89	89	89	89	89	6,43%
Overig ongebouwd	ha x 1.000	94	94	94	94	94	93	

BELASTINGTARIEVEN

ZUIVERINGSHEFFING/VERONTREINIGINGSHEFFING		2025	2026	2027	2028	2029	2030	stijging '26
Bedrijven	VE'S	76,82	79,83	86,72	94,60	99,31	105,56	3,9%
Huishoudens	VE'S	76,82	79,83	86,72	94,60	99,31	105,56	3,9%
WATERSYSTEEMHEFFING		2025	2026	2027	2028	2029	2030	stijging '26
Gebouwd - woonruimte	WOZ-waarde	0,0209%	0,0205%	0,021%	0,021%	0,021%	0,022%	-1,7%
Gebouwd - bedrijfsruimte	WOZ-waarde	0,0209%	0,0230%	0,025%	0,025%	0,026%	0,027%	10,2%
Ingezetenen	Woonruimte	63,22	70,38	75,60	76,14	78,34	80,98	11,3%
Natuur	ha	3,00	4,02	4,36	4,45	4,63	4,84	34,0%
Overig ongebouwd ~ bemalen	ha	72,90	77,98	84,81	86,76	90,41	94,62	7,0%
Overig ongebouwd ~ bemalen wegen	ha	121,50	129,97	141,35	144,61	150,69	157,70	7,0%
Overig ongebouwd ~ onbemalen	ha	48,60	51,99	56,54	57,84	60,28	63,08	7,0%
Overig ongebouwd ~ onbemalen wegen	ha	97,20	103,98	113,08	115,69	120,55	126,16	7,0%

De eenheden en de belastingtarieven leiden tot onderstaande lastendrukprofielen. De lastendrukpercentages vanaf 2027 zijn indicatief.

LASTENDRUKPROFIELEN

LASTENDRUKPROFIEL	x 1 euro	2025	2026	2027	2028	2029	2030
eenpersoonshuishouden huur		140	150	162	171	178	187
meerpersoonshuishouden huur		294	310	336	360	376	398
meerpersoonshuishouden koop		371	386	414	438	455	477
Agrarisch bedrijf bemalen		4.713	5.038	5.477	5.621	5.859	6.136
Agrarisch bedrijf onbemalen		3.255	3.479	3.781	3.885	4.051	4.244
Natuurterrein		3.004	4.020	4.360	4.450	4.630	4.840
Groothandel		1.103	1.181	1.274	1.343	1.403	1.478
Productiebedrijf voedingsmiddelen		25.872	27.058	29.352	31.786	33.334	35.364

LASTENDRUKPROFIEL	stijging '26	stijging '27	stijging '28	stijging '29	stijging '30
eenpersoonshuishouden huur	7,1%	8,0%	5,6%	4,1%	5,1%
meerpersoonshuishouden huur	5,4%	8,4%	7,1%	4,4%	5,9%
meerpersoonshuishouden koop	4,0%	7,3%	5,8%	3,9%	4,8%
Agrarisch bedrijf bemalen	6,9%	8,7%	2,6%	4,2%	4,7%
Agrarisch bedrijf onbemalen	6,9%	8,7%	2,8%	4,3%	4,8%
Natuurterrein	33,8%	8,5%	2,1%	4,0%	4,5%
Groothandel	7,1%	7,9%	5,4%	4,5%	5,3%
Productiebedrijf voedingsmiddelen	4,6%	8,5%	8,3%	4,9%	6,1%

We weten nu al dat er autonome en beïnvloedbare ontwikkelingen komen die we nu nog niet kunnen voorspellen en mee kunnen nemen in onze berekeningen. Als gevolg van onder meer toenemende eisen aan de waterkwaliteit zullen onze kosten voor een robuust watersysteem, waterkwaliteit en zuiveringstechnieken blijven stijgen. Dit is in bovenstaande tabel nog niet verwerkt, zodat de getoonde percentages voor de jaren 2027 en verder nog meer zullen stijgen. Ter indicatie: wij houden rekening met een jaarlijkse stijging tussen 7 en 10 procent per profiel in de komende 10 jaren.

5 Paragrafen

5.1 Uiteenzetting van de financiële positie

5.1.1 Financiering

Als gevolg van alle onrust en onduidelijkheden, met name veroorzaakt door Amerika (o.a. rondom invoerheffingen), worden voorspellingen rond economische groei, valutakoersen en renteontwikkelingen continu bijgesteld.

Inmiddels komt de inflatie in de Eurozone ruimschoots onder de streefwaarde van de ECB van 2% uit. In Nederland zelf komt de inflatie overigens nog wel boven de 2% uit (augustus 2025: 2,8%).

Nadat de ECB in 2025 de rente op 6 maart (naar 2,5%) heeft verlaagd, heeft de ECB in zowel april als juni nogmaals besloten de ECB-depositorente te verlagen, zodat deze vanaf begin juni 2025 2,0% bedraagt. Tijdens de laatste twee persconferenties is de rente niet verder verlaagd. Nu de inflatie in de Eurozone zich onder de 2% bevindt is het niet de verwachting dat de ECB op korte termijn de rente nog verder zal verlagen.

De rentecondities zowel van de rekening-courant bij de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) als voor het schatkistbankieren zijn gekoppeld aan de ECB-depositorente. De NWB brengt de ECB-depositorente in rekening, verhoogd met een opslag van 0,125% (vanaf begin juni, na de laatste ECB-verlaging is de depositorente dus 2,125%). Anderzijds wordt in geval van schatkistbankieren rente ontvangen (ongeveer de ECB-depositorente +/- 0,1%, oktober 2025 ongeveer 1,90%).

De treasurycommissie monitort de renteontwikkelingen nauwlettend en probeert hierop te anticiperen. In de begroting 2026 is gerekend met een rente van 3,25% voor 2026 en vanaf 2027 met 3%.

Liquiditeitsprognose

De vermogensbehoefte in 2026 is ongeveer € 138 miljoen en voor 2027 is dit € 172 miljoen. Deze vermogensbehoefte dient ofwel gefinancierd te worden met nieuwe leningen, danwel deels door het benutten van de kasgeldlimiet (rood staan op de rekening courant). Gezien de grote vermogensbehoefte moeten we dit hoofdzakelijk in de vorm van langlopende leningen financieren. Daarbij moeten we de RC-faciliteit wel zo goed mogelijk benutten.

Als gevolg van de forse investeringsopgave heeft het waterschap ook de jaren na 2027 veel financiering nodig. De treasurycommissie monitort de renteontwikkelingen nauwlettend en probeert zo goed mogelijk op gunstige momenten de benodigde financiering aan te trekken. Daarbij spelen we in, indien nodig, op eventuele rentestijgingen door het afsluiten van geldleningen, en op ontwikkelingen in de verschillen tussen de korte rente en de lange rente. Eventuele

(tijdelijke) overschotten zetten we uit bij het Rijk (schatkistbankieren).

Renterisiconorm

De renterisico's op de vaste schuld (toekomstige rentelasten zijn hoger dan begroot of hoger dan een bestuurlijk wenselijk geacht niveau) worden volgens de wet FIDO ingekaderd door de renterisiconorm. De renterisiconorm bedraagt 30% van het begrotingstotaal van het begrotingsjaar. Uit onderstaande tabel blijkt dat de renterisiconorm niet wordt overschreden (bedragen x € 1 miljoen).

	2026	2027	2028	2029	2030
Reguliere aflossingen bestaande leningen	26,6	26,0	25,1	22,7	22,7
Reguliere aflossingen nieuwe leningen	2,0	9,0	17,5	26,2	34,3
Renterisico	28,6	34,9	42,7	48,9	57,0
Berekening renterisiconorm					
Begrotingstotaal	233,0	250,0	265,0	277,3	303,2
Percentage regeling	30%	30%	30%	30%	30%
Renterisiconorm	69,9	75,0	79,5	83,2	91,0
Ruimte onder renterisiconorm	41,3	40,0	36,8	34,2	34,0
Overschrijding renterisiconorm					

Kasgeldlimiet

Volgens de wet FIDO mag maximaal 23% van de begroting met kortlopende geldleningen of via krediet in rekening-courant worden gefinancierd. Deze kasgeldlimiet beperkt het renterisico op de korte financiering. Uit onderstaande tabel blijkt dat de kasgeldlimiet in 2025 niet wordt overschreden (bedragen x € 1 miljoen).

	Kwartalen 2026			
	I	II	III	IV
Gemiddelde vlottende schuld	10,2	12,3	16,5	7,1
Gemiddelde vlottende middelen				
Netto vlottende schuld/middelen	10,2	12,3	16,5	7,1
Berekening Kasgeldlimiet				
Begrotingstotaal	233,0			
Percentage regeling	23%			
Kasgeldlimiet	53,7			
Ruimte onder kasgeldlimiet	43,5	41,4	37,2	46,6
Overschrijding kasgeldlimiet	-	-	-	-

5.1.2 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële positie van het waterschap is. Een goed weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller direct leidt tot hogere lasten. Voor het beoordelen van het weerstandsvermogen is inzicht nodig in de omvang en achtergronden van de risico's en in de aanwezige weerstandscapaciteit. De risico's zijn financieel vertaald volgens de methode Fine en Kinney. In 2023 is de inventarisatie van de risico's vernieuwd en behandeld door het algemeen bestuur. De risico's die niet afgedekt worden door procedures, verzekeringen of voorzieningen (totaal € 8,2 miljoen) worden gedekt uit de algemene reserves, te weten de weerstandscapaciteit.

(bedragen x € 1 miljoen)

Weerstandscapaciteit per taak	Algemene reserves eind 2025	Benodigd o.b.v. risico's ³	Ratio weerstands-vermogen
Watersysteembeheer	5,55	2,95	1,9
Zuiveringsbeheer	7,76	5,25	1,5
TOTAAL	13,31	8,20	1,6

De ratio van het weerstandsvermogen komt uit binnen de norm die het algemeen bestuur heeft gesteld (tussen de 1,5 en 2,0).

³ Op basis van AB-besluit 26 maart 2023

5.1.3 Risicoparaagraaf

In de inhoudelijke paragrafen in deze begroting zijn kansen en (financiële) risico's voor het realiseren van de inhoudelijke doelen opgenomen.

Toegenomen onzekerheid op zowel de scope, de planning en de kosten van projecten

Het risico op wijzigingen en vertragingen in de scope, de planning en de kosten van plannen en projecten neemt toe door:

- complexe regelgeving en lange vergunningstrajecten (o.a. op gebied van stikstof, natuurwetgeving, Omgevingswet);
- netcongestie;
- krappe aanneemmarkt én arbeidsmarkt;
- toenemende onzekerheid over de bestendigheid van beleid en financiering als gevolg van de dynamiek in het politieke landschap.
- complexe opgaven, waarbij in een gebied meerdere (soms tegenstrijdige) doelen moeten worden geborgd.

Voor de komende jaren zijn de projectteams vol geprogrammeerd. Dit resulteert in beperkte flexibiliteit om onvoorziene projecten uit te voeren. Een vertraging in projecten werkt direct door in daaropvolgende geplande projecten.

Onzekerheden en gevolgen ombuigingen

Om onze taken en doelen te kunnen uitvoeren binnen de beschikbare middelen, is in deze begroting voor een bedrag van € 7 miljoen aan keuzes gemaakt. Dit hebben we gedaan langs drie lijnen: kiezen binnen huidige programmering, benutten van structurele onderbestedingen en efficiëntiemaatregelen. Het maken van keuzes en het zorgvuldig, integraal afwegen van belangen is niet eenvoudig. Deze ombuiging is doorgerekend in deze begroting, waarbij een aantal aspecten van belang is.

De efficiëncymaatregelen kunnen op onderdelen leiden tot het maken van bewuste keuzes om bepaalde activiteiten niet te doen en op andere activiteiten juist meer focus te hebben. Daarnaast kijken we bij nieuwe activiteiten goed of dat kan en ook dan moeten we keuzes maken.

Als gevolg van voorgaande aspecten bestaat het risico dat het niet lukt de ombuigingen in 2026 volledig te realiseren. Als dat zo is, zal dit tot een overschrijding van de begroting leiden, waarvoor dan aanspraak gedaan moet worden op de algemene reserves of gecompenseerd wordt door aanvullende ombuigingen. Om dit tijdig te signaleren en zo nodig bij te sturen wordt een proces ingericht. In de tussentijdse bestuursrapportages informeren we het algemeen bestuur hierover.

5.1.4 Stand en verloop reserves en voorzieningen

Staat van reserves en voorzieningen x 1 miljoen	Stand begin 2026	Mutaties in 2026			Stand eind 2026
		+ / +		- / -	
		Resultaat	Overig	Extern	
Reserves					
<i>Algemene reserves</i>					
Algemene reserve watersysteembeheer	5,55				5,55
Algemene reserve zuiveringsbeheer	7,76				7,76
	13,31	-	-	-	13,31
<i>Bestemmingsreserves voor tariefseglisatie</i>					
Tariefseglisatie reserve watersysteembeheer	0,23				0,23
Tariefseglisatie reserve zuiveringsbeheer	4,19				4,19
	4,42	-	-	-	4,42
<i>Overige bestemmingsreserves</i>					
Solidariteitsbijdrage HWBP	-	0,10			0,10
Baggeren waterlopen	1,07				1,07
	1,07	0,10	-	-	1,17
Totaal Reserves	18,79	0,10	-	-	18,89
Voorzieningen					
<i>Voorzieningen voor arbeidsgelateerde verplichtingen</i>					
Voorziening uitkeringen bestuur	0,02			0,01	0,01
Voorziening uitkeringen voormalig personeel	0,18			0,17	0,01
Voorziening pensioenen bestuur	3,41		0,20	0,20	3,41
Totaal Voorzieningen	3,61	-	0,20	0,38	3,43
Totaal Reserves en voorzieningen	22,41	0,10	0,20	0,38	22,33

5.1.5. Kengetallen**Algemeen**

In deze paragraaf beoordelen we onderlinge verhouding van kengetallen in relatie tot de financiële positie.

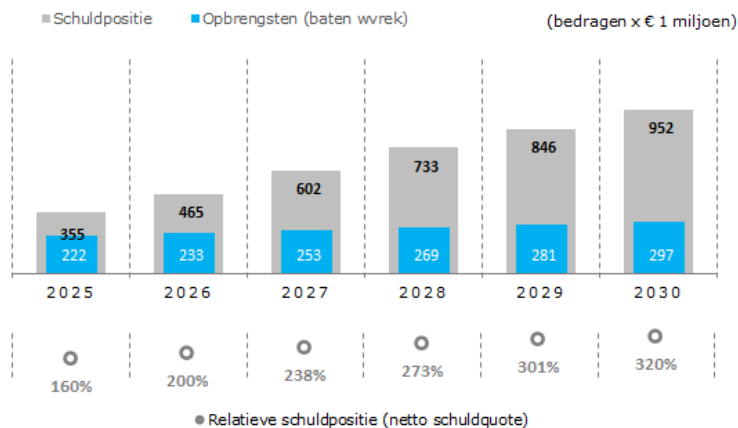
Weerstandsvermogen

	Ratio weerstands- vermogen
Watersysteembeheer	1,9
Zuiveringsbeheer	1,5
TOTAAL	1,6

Het algemeen bestuur heeft de norm van het weerstandsvermogen vastgesteld tussen de 1,5 en 2. Het weerstandsvermogen valt binnen de gestelde norm.

Netto schuldquote

De norm (195%) voor de schuldpositie wordt met de huidige inzichten en daaruit voortvloeiende berekeningen vanaf 2026 overschreden. Onderstaande grafiek laat de schuldpositie ten opzichte van de totale opbrengsten zien.

TOTALE SCHULD

Met het goedkeuren van deze begroting overschrijden we in de loop van het jaar 2026, de schuldpositie van 195%. Met de huidige voorgenomen meerjareninvesteringen en de huidige kaderstelling zal de schuldpositie de komende jaren aanzienlijk oplopen. Dit vraagt volgend jaar een heroverweging op de schuldpositie in relatie tot de doelen en de tarieven.

EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven van de overheid (inclusief decentrale overheden). De landen die meedoen aan de Economische en Monetaire Unie (EMU), hebben afspraken gemaakt over het op orde houden van de overheidsfinanciën. Eén van deze afspraken heeft betrekking op het begrotingstekort van landen, oftewel het EMU-tekort dat maximaal 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen.

Omdat de taken van de waterschappen belangrijk zijn voor de veiligheid, bewoonbaarheid, volksgezondheid en bedrijvigheid in ons land, moeten de waterschappen voldoende mogelijkheden hebben om te investeren. Daarom hebben de waterschappen samen met de provincies en gemeenten, in het kader van de wet Houdbare overheidsfinanciën, voldoende ruimte in het Nederlandse EMU-saldo nodig.

De Wet houdbare overheidsfinanciën bepaalt dat een nieuw kabinet aan het begin van zijn regeerperiode na overleg met de koepels van de decentrale overheden de EMU-ruimte voor de gemeenten, provincies en waterschappen in deze periode vaststelt. Dit overleg moet uiteraard nog plaatsvinden. In de berekening van de EMU-referentiewaarden van de waterschappen is ervan uitgegaan dat de decentrale overheden, zoals met kabinet Rutte IV voor de periode 2024 t/m 2026 is afgesproken, de ruimte van 0,5% BBP t/m 2030 behouden en dat de ruimte van de waterschappen daarbinnen 0,06% BBP blijft. Concreet betekent dit dat ons aandeel voor 2026 rond de € 37,1 miljoen ligt en oploopt naar € 43,2 miljoen in 2030.

Onderstaand overzicht toont ons aandeel in het EMU-saldo voor de komende jaren. Hieruit blijkt dat er in alle jaren sprake is van een overschrijding van ons aandeel. Dit wordt veroorzaakt door de relatief hoge bruto-investeringsuitgaven. In de praktijk blijkt dat er momenteel geen consequenties zijn verbonden aan een overschrijding.

(bedragen x € 1 miljoen)

		2026	2027	2028	2029	2030
exploitatiesaldo		0,1	3,0	3,5	4,0	6,0-
EMU-exploitatiesaldo		0,1	3,0	3,5	4,0	6,0-
bruto-investeringsuitgaven	-	162,1	196,2	187,1	183,0	178,1
subsidies	+	24,0	25,6	16,1	27,5	23,4
afschrijvingen	+	28,3	33,8	39,9	43,1	47,9
Invloed investeringen		109,8-	136,8-	131,1-	112,4-	106,8-
toevoegingen aan voorzieningen ten laste van exploitatie	+	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
onttrekkingen aan voorzieningen ten gunste van exploitatie	-					
betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	-	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
externe vermeerderingen van voorzieningen	+					
Invloed voorzieningen		-	-	-	-	-
EMU SALDO		109,7-	133,8-	127,6-	108,4-	112,8-
Referentiewaarde		37,1-	38,6-	40,1-	41,6-	43,2-
Ruimte onder referentiewaarde		-	-	-	-	-
Overschrijding referentiewaarde		72,6	95,2	87,5	66,8	69,6

Wendbaarheid van de begroting

WENDBAARHEID VAN DE BEGROTING	REK	BnM	BEG	MJP ---->			
(BEDRAGEN x € 1 MILJOEN)	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Rente en afschrijvingen	32,4	35,8	35,8	46,5	56,8	63,9	72,3
Totale exploitatielasten	205,2	226,3	233,0	250,0	265,0	277,3	303,2
% wendbaarheid	16%	16%	15%	19%	21%	23%	24%

Zie voor meer detail § 6.2.2 Overzicht van baten en lasten verdeeld naar kostenrubrieken.

Kengetal lastendruk

Dit betreft de hoogte van de lastendruk voor een meerpersoonshuishouden met een eigen woning in begrotingsjaar in vergelijking met het landelijk gemiddelde voor alle meerpersoonshuishoudens in het vorig begrotingsjaar (zie onderstaande tabel). De WOZ-waarde in het referentiejaar 2025 bedraagt € 370.000.

(bedragen x € 1)

Lastendruk (zie toelichting hierna)	2024	2025
Gewogen gemiddelde lastendruk	448,00	478,00

Tabel: landelijk gemiddelde lastendruk (bron: Unie van Waterschappen)

Het kengetal lastendruk van waterschap Vallei & Veluwe voor de beoordeling ten opzichte van de landelijke ontwikkeling wordt als volgt berekend:

De waardeontwikkeling in 2026 is geraamd op +10% (€ 370.000 + 10% = € 407.000).

- Watersysteemheffing ingezetenen 1 woonruimte x € 70,38 = € 70,38
- Watersysteemheffing gebouwd € 407.000 x 0,0205% = € 83,44
- Zuiveringsheffing 3 v.e. x € 79,83 = € 209,49

Totaal lastendruk waterschap afgerond € 363,00

Conclusie: de lastendruk voor een meerpersoonshuishouden met een eigen woning ligt ruim onder het landelijke gemiddelde van 2025.

5.2 Assetmanagement

Als waterschap zorgen we voor een breed scala aan assets, waaronder dijken, gemalen, zuiveringsinstallaties, stuwen, wegen en watergangen. Een deel van deze assets naderen het einde van hun technische levensduur. Tegelijkertijd worden door klimaatverandering, netcongestie, stikstofproblematiek, veranderende wetgeving etc. andere eisen gesteld aan deze assets. Dit vraagt om goed assetmanagement met focus op kosten, prestaties en risico's. In 2026 werken we aan het verder ontwikkelen van de assetmanagementsystematiek op basis van ons strategisch assetmanagement plan en bijvoorbeeld het Integraal masterplan zuiveren.

5.3 Bedrijfsvoering

5.3.1. Stand van zaken bedrijfsvoering

In 2026 geven we vervolg aan het leiderschapstraject voor het management. Ook het strategische personeelsplanning (SPP) blijft een belangrijk speerpunt voor onze organisatie in 2026 om ook in de toekomst de uitdagingen op de arbeidsmarkt aan te kunnen, maar ook om huidige medewerkers te binden en te boeien.

In het kader van integriteit zijn er in 2025 workshops georganiseerd waarbij deelname voor alle medewerkers verplicht was. We gaan in 2026 aan de slag met de aanbevelingen die uit deze workshops zijn gekomen.

In 2026 gaan we verder met de doorontwikkeling van het gebruik van de A3-systematiek voor de jaarplannen van alle teams en opgaven.

We werken met een concernbrede agenda aan de verbetering van de informatievoorziening en de informatie- en communicatietechnologie, de professionalisering van de I-organisatie en daarmee aan de robuustheid en toekomstgerichtheid van de ICT-infrastructuur.

Voor de overige bedrijfsvoeringsfuncties versterken we het contract- en leveranciersmanagement, voeren we de jaarlijkse interne audits en risico-inventarisaties en evaluaties en nemen verbeteracties op in de jaarlijkse A3-cyclus en blijven we werken aan het verbeteren van de veiligheidsaspecten van ons werk.

5.3.2 Personeel

De personeelskosten in deze begroting zijn gebaseerd op een formatie van 694 fte (inclusief de verhoging van 10 fte voor 2025 en 14 fte voor 2026 uit de Perspectiefnota).

Vooruitkijkend naar 2026 verwacht Waterschap Vallei en Veluwe een voortzetting van de groeiende personeelsbehoefte, gedreven door natuurlijke uitstroom en maatschappelijke opgaven, zoals klimaatadaptatie, digitalisering en verduurzaming van de waterketen. Onze focus voor 2026 is dan ook gericht op het versterken van de strategische personeelsplanning, het aantrekken en behouden van (jong) talent en het borgen van kritieke expertise.

Aantal medewerkers	2024	Tm juni 2025
Instroom	78	63
Uitstroom	53	27

Op basis van de trends in 2024 en 2025 verwachten we voor 2026 een vergelijkbare behoefte aan nieuwe medewerkers. De krapte op de arbeidsmarkt is vooral merkbaar bij

vacatures op het gebied van techniek, financiën, informatiemanagement en beheer- en projectfuncties in de waterketen. Via prioritering wordt bepaald welke plekken ingevuld moeten worden. Daarnaast wordt gekeken of werk efficiënter georganiseerd kan worden.

De natuurlijke uitstroom van medewerkers in 2026 zal naar verwachting 7% bedragen. Dit vraagt om tijdige kennisoverdracht en het investeren in personeelsontwikkeling. Daarnaast blijft waterschap Vallei en Veluwe investeren in loopbaanontwikkeling om interne mobiliteit en duurzame inzetbaarheid te bevorderen. Tevens continueren we de geïntensiveerde werving van nieuwe medewerkers via social media. Ook voortgezet en kracht bijgezet door de landelijke arbeidsmarktcampagne die in november 2025 start, helpt daarbij. Hierdoor verwachten we tot een goede invulling van vacatures te komen.

Voorts blijft Waterschap Vallei en Veluwe inzetten op een inclusieve organisatie. In 2026 streven we naar een verdere stijging van jongere medewerkers en bevorderen we de diversiteit in werving en selectie actief.

5.3.3 Financiële rechtmatigheid

Met ingang van boekjaar 2025 (dus voor het eerst bij de jaarrekening 2025) legt het dagelijks bestuur in de jaarrekening direct verantwoording af over de rechtmatigheid aan het algemeen bestuur. Met de rechtmatigheidsverantwoording wordt verantwoording afgelegd over de naleving van alle regelgeving die betrekking heeft op financiële rechtmatigheid. Of liever gezegd op alle handelingen en beslissingen met een financieel effect op de jaarrekening, ook wel de 'financiële beheershandelingen' genoemd.

De rechtmatigheidsverantwoording maakt onderdeel uit van de jaarrekening, waarbij de externe accountant de getrouwheid van deze verantwoording zal toetsen en hierover aan het algemeen bestuur rapporteert.

Voor zover het totaalbedrag aan rechtmatigheidsfouten en/of onduidelijkheden hoger is dan de verantwoordingsgrens van 2% (van de totale lasten van het waterschap exclusief toevoegingen aan reserves) wordt dit opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording. In de paragraaf bedrijfsvoering worden de geconstateerde afwijkingen die boven een bepaalde grens (€ 250.000) komen nader toegelicht. Gedurende het jaar wordt het algemeen bestuur via de Voorjaars- en Najaarsrapportage geïnformeerd over dit onderwerp.

In 2024 en 2025 richtten de bevindingen rondom rechtmatigheid zich met name op het inkoopproces. Om hier verbetering in aan te brengen binnen de beschikbare middelen, is in 2025 een plan opgesteld dat stapsgewijs wordt uitgerold. De uitvoering hiervan loopt door in 2026. Belangrijke onderdelen zijn onder andere:

- het implementeren van een nieuwe applicatie voor contractmanagement, gericht op het beter kunnen vastleggen en bewaken van contractuele verplichtingen;
- het herinrichten van de inkoopfunctie, waaronder het uitwerken van rollen en verantwoordelijkheden op het gebied van inkoop en contractmanagement, en het toewerken naar een centrale aansturing;

- het analyseren en structureren van het inkoopbestand voor meer inzicht in de wijze waarop wordt ingekocht.

5.4 Openbaarheidsparagraaf

De Wet open overheid (Woo) is op 1 mei 2022 in werking getreden en verplicht het waterschap tot actieve openbaarmaking van informatie. Op grond van artikel 3.5 van de Woo is het waterschap verplicht om in de begroting de beleidsvoornemens op te nemen.

Actieve openbaarmaking voor de verplichte categorieën documenten (art. 3.3 Woo)

In de Woo staan 17 informatiecategorieën die overheden openbaar moeten maken. Van deze 17 zijn er 15 relevant voor het waterschap. Deze verplichting wordt de komende jaren in tranches ingevoerd. Het waterschap volgt hierbij de landelijke planning. Het waterschap realiseert in 2026 de 2de tranche.

De inspanningsverplichting tot openbaarmaking voor andere documenten dan de verplichte categorieën (art. 3.1 Woo)

Invoering van de inspanningsverplichting blijft een prioriteit.

Passieve openbaarmaking (openbaarmaking op verzoek; hoofdstuk 4 Woo)

De passieve openbaarmaking is het openbaar maken van informatie naar aanleiding van een verzoek uit de samenleving. In 2026 blijft de nadruk op het persoonlijk contact met verzoekers en het verder verbeteren en digitaliseren van de afhandeling van de informatie en Woo-verzoeken.

De informatiehuishouding (Hoofdstuk 6 Woo)

Voor de verbetering van de informatiehuishouding staat in 2026 gepland.

- Verbeteren awareness van informatiebeheer en de Woo; In 2026 wordt de e-learning module verder uitgerold in de organisatie. Resultaat is de verdere kennisoverdracht over de Woo in relatie tot het professioneel omgaan met informatie door de medewerkers.
- Gebruik zaakstelsel en archivering; De implementatie van processen zaakgericht inrichten is in volle gang, belangrijke processen zijn zaaksgewijs ingericht en de digitale dienstverlening voldoet aan de wettelijke gestelde eisen, de overige processen zullen in 2026 worden afgerond.
- Datamanagement, systemen en procedures; In 2026 werken we aan verdere optimalisatie van het datamanagement, met name de taken in de organisatie buiten de data- en informatieprofessionals. Digitalisering is immers overal. Daarom is een digitaal bewuste organisatie een randvoorwaarde.

Aanstelling en het in dienst hebben van een Woo-contactpersoon (art. 4.7 Woo)

De Woo schrijft voor dat ieder bestuursorgaan één of meer contactpersonen heeft om vragen van burgers over de beschikbaarheid van publieke informatie te beantwoorden. Per 1 mei 2022 beschikt het Vallei en Veluwe al over een Woo-contactpersoon.

5.5 Verbonden partijen

Bij het uitvoeren van de wettelijke taken, de bedrijfsvoering en het behalen van doelstellingen kan waterschap Vallei en Veluwe niet alle vraagstukken en uitdagingen alleen oppakken en oplossen. Het kan wenselijk zijn (bijvoorbeeld uit oogpunt van doelmatigheid of risicospreiding) om voor de uitvoering van bepaalde werkzaamheden een langdurige samenwerking te zoeken met andere waterschappen of met maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners. Waterschap Vallei en Veluwe werkt daarom samen met andere partijen om doelen op gebieden als klimaatadaptatie, het vermarkten van uit slib teruggewonnen grondstoffen en het meten en monitoren in de afvalwaterketen en grondwater effectiever en efficiënter te realiseren. Verder is samenwerking wenselijk om de organisatie goed uit te rusten en te optimaliseren op het vlak van ICT, belastingen, onderzoek, laboratoriumwerkzaamheden en muskusrattenbestrijding.

Waterschap Vallei en Veluwe heeft bestuurlijke en financiële belangen in partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor het waterschap. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur van een participatie of het hebben van stemrecht. Van financieel belang is sprake wanneer het waterschap middelen ter beschikking heeft gesteld en die kwijt is in geval van een faillissement van de verbonden partij en als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op het waterschap.

Op dit moment zijn er geen nieuwe of afwijkende beleidsvoornemens omtrent de verbonden partijen.

Verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling GBLT						
Doelstelling / bijdrage aan beleidsdoelstellingen	GBLT, gevestigd in Zwolle, opgericht per 1 januari 2011, heft en int waterschapsbelastingen voor vijf waterschappen en tien gemeenten. Voor deze gemeenten geeft GBLT ook uitvoering aan de Wet WOZ. Uitgangspunt daarbij is de hoogste kwaliteit tegen zo laag mogelijke kosten. Door het volledig, tijdig en efficiënt heffen en invorderen van de belastingen wordt bijgedragen aan de beleidsdoelstelling duurzame gezonde financiële positie en daarmee aan betaalbaar water.						
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is het hoogste besluitvormend orgaan van GBLT. De bestuursleden zijn allen afgevaardigden van de vijf waterschappen en tien gemeenten. Het dagelijks bestuur bestaat uit een voorzitter, een dagelijks bestuurslid van de waterschappen en een dagelijks bestuurslid van de gemeenten. Onze portefeuillehouder belastingen is voorzitter van GBLT.						
Relatie met programma	Besturen en belastingen						
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	2023	2024	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	

Verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling het Waterschapshuis (HWH)						
Doelstelling / bijdrage aan beleidsdoelstellingen	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. HWH bevordert de samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen en andere overheden die actief zijn in de watersector en helpt daarbij in de digitale transformatie van de waterschappen. De doelstelling is het robuuster maken van de waterschappen als moderne overheid. Hiermee draagt HWH indirect bij aan alle strategische doelstelling van het waterschap.						
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur is het hoogste besluitvormend orgaan van HWH. Alle waterschappen zijn middels één lid vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. Daarnaast heeft HWH een dagelijks bestuur.						
Relatie met programma	Besturen en belastingen						
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	2023	2024	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	2024
	5,7%	4,7%	0	0	€ 11,5	€ 15,1	-/- € 0,7 (nadeel)
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2026 is begroot op € 2,4 miljoen.						
Risico's	Het jaarresultaat, zowel voordelig als nadelig, wordt verrekend via vastgestelde verdeelsleutels met de deelnemende partijen (dan wel gereserveerd door HWH, zodat toekomstige bijdrages lager uitvallen).						

Verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Waterschapslaboratorium Aqualysis
Doelstelling / bijdrage aan beleidsdoelstellingen	Aqualysis is een geaccrediteerd waterlaboratorium dat gespecialiseerd is in het uitvoeren van opdrachten ten dienste van een vijftal waterschappen. Door het uitvoeren van wateronderzoek draagt Aqualysis bij aan de verbetering van de waterkwaliteit.
Bestuurlijk belang	Aqualysis heeft een eigen bestuur, waarin elk waterschap met één lid is vertegenwoordigd.

Relatie met programma	Alle programma's						
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	2023	2024	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	01-01-24
	16,3%	16,8%	€ 0,3	€ 0,6	€ 12,4	€ 16,3	€ 0,25 (voordeel)
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2026 is begroot op € 2,3 miljoen.						
Risico's	Het jaarresultaat, zowel voordelig als nadelig, wordt verrekend via vastgestelde verdeelsleutels met de deelnemende partijen.						

Verbonden partij	Vereniging Unie van Waterschappen (UvW)						
Doelstelling / bijdrage aan beleidsdoelstellingen	De Unie van Waterschappen is de vereniging van de Nederlandse waterschappen. De UvW vertegenwoordigt de waterschappen in het nationale en internationale speelveld, behartigt hierin de belangen van de 21 waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en ontwikkeling.						
Bestuurlijk belang	Het hoogste orgaan van de UvW is de ledenvergadering. In de ledenvergadering hebben de voorzitters (dijkgraven) van alle waterschappen zitting. Per beleidsterrein is een bestuurlijke Uniecommissie, waarin de portefeuillehouders van alle waterschappen zitting hebben.						
Relatie met programma	Besturen en belastingen						
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	2023	2024	1-1-24	31-12-24	1-1-2024	31-12-2024	2024
	5,0%	5,0%	€ 2,2	€ 2,6	€ 22,6	€ 24,0	+/+ € 0,4 (voordeel)
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2026 is begroot op € 0,7 miljoen.						
Risico's	Het jaarresultaat, zowel voordelig als nadelig, wordt verrekend via vastgestelde verdeelsleutels met de deelnemende partijen.						

Verbonden partij	Nederlandse Waterschapsbank (NWB)
Doelstelling / bijdrage aan	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB zijn decentrale overheden (gemeenten, provincies, waterschappen) en

beleidsdoelstellingen	instellingen onder garantie van (decentrale) overheden (zoals bijvoorbeeld woningcorporaties). De doelstelling van de NWB is het zo gunstig mogelijk en exact op maat aanbieden van de gewenste financieringen. Het verzorgen van het betalingsverkeer, de financiering en het uitkeren van dividend dragen bij aan de beleidsdoelstelling duurzame gezonde financiële positie en daarmee aan betaalbaar water.						
Bestuurlijk belang	De NWB kent een driehoofdige directie onder toezicht van een Raad van Commissarissen met zeven leden. Daarnaast kent de NWB een aandeelhoudersvergadering (AvA), waarin elke aandeelhouder zitting heeft en stemrecht (op basis van het aantal aandelen). Jaarlijks legt de directie verantwoording af over de behaalde (financiële) resultaten aan de AvA. Daarnaast worden benoemingen voor directie en/of RvC voorgelegd aan de AvA. Vallei en Veluwe heeft 631 aandelen A (elk recht op 1 stem) en 88 aandelen B (elk recht op 4 stemmen).						
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen						
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	2024
	€ 0,1 (1,2%)	€ 0,1 (1,2%)	€ 2.060	€ 2.094	€ 73.849	€ 76.674	+/+ € 94
Bijdrage	Niet van toepassing.						
Risico's	In de begroting houden we rekening met een jaarlijkse dividenduitkering van € 0,6 miljoen. Als de jaarlijkse winst van de NWB lager wordt zou dit lager uit kunnen vallen.						

Verbonden partij	Coöperatie Samenwerking Kaumera U.A.
Doelstelling / bijdrage aan beleidsdoelstellingen	De Coöperatie Samenwerking Kaumera U.A. is een samenwerking van waterschappen met als doel de productie en afzet (naar de markt) van Kaumera te organiseren en bevorderen. De coöperatie heeft een aandeel van 50% in Kaumera Sales & Services BV, die als doel heeft het vergroten van de vraag naar Kaumera, door het vinden en ontwikkelen van toepassingen en afzetmarkten. Dat doet de BV onder andere door marktbewerking, onderzoek en (product- en proces-) ontwikkeling, het opstellen van (leverings- en/of afname-) contracten, het voeren van (financiële) administratie en het organiseren van logistieke activiteiten. Haskoning Nederland B.V. is de enige andere aandeelhouder (50%). Vooralsnog is het doel om de BV gedurende 5 jaar deze activiteiten te laten uitvoeren (2024/2025 - 2028/2029). Deze samenwerking draagt bij aan de doelstellingen rondom circulariteit, klimaatneutraliteit en gezonde leefomgeving.
Bestuurlijk belang	Ieder deelnemend waterschap benoemt een vertegenwoordiger die de belangen van het waterschap behartigt in de ledenvergadering, het hoogste orgaan van de coöperatie. In deze vergadering worden de belangrijkste besluiten rondom deze organisatie genomen.

Relatie met programma	Waterzuiveren, opgave circulariteit						
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
		2024	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	
		25%	0	€ 0,2	0	€ 0,6	€ 0,01 (voordeel)
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2026 is begroot op € 0,2 miljoen.						
Risico's	Het jaarresultaat, zowel voordelig als nadelig, wordt verrekend via vastgestelde verdeelsleutels met de deelnemende partijen.						

Verbonden partij	Centrumregeling Meten en Monitoren Afvalwaterketen en Grondwater						
Doelstelling / bijdrage aan beleidsdoelstellingen	Het waterschap is tezamen met gemeenten een centrumregeling aangegaan op het gebied van meten en monitoren in de afvalwaterketen en grondwater in het beheergebied van waterschap Vallei en Veluwe. Hiermee wordt inzage gekregen in hoe het rioolsysteem en het grondwaterpeil ervoor staan. De doelstelling is een efficiënte uitvoering van een aantal specialistische operationele beheertaken voor de gemeentelijke rioleringszorg (datavalidatie en -analyse). Operationele taken op het gebied van meten en monitoren van de afvalwaterketen en grondwater voeren we gezamenlijk en gebundeld uit. Dat scheelt in tijd en kosten voor alle gemeenten, indien zij dit ieder voor zich zouden moeten oppakken. En er wordt gebruik gemaakt van elkaar kennis en kunde. De centrumorganisatie voert inmiddels werkzaamheden uit voor 24 gemeenten. Waterschap Vallei en Veluwe is centrumorganisatie en geeft onderdak aan het Uitvoeringsteam (4,7 FTE). De kosten hiervan worden gedragen door het waterschap en de deelnemende gemeenten. Deze samenwerking draagt bij aan doelstellingen inzake waterkwaliteit, waterkwantiteit en meten is weten.						
Bestuurlijk belang	Het hoogste orgaan is het bestuurlijk overleg. Hierin is elke deelnemer vertegenwoordigd door de portefeuillehouder/wethouder.						
Relatie met programma	Waterzuiveren						
Financieel x € 1	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	2024
	0	0	0	0	0	0	€ 59.000 voordeel
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2026 is begroot op € 0,2 miljoen.						
Risico's	Het jaarresultaat, zowel voordelig als nadelig, wordt verrekend via vastgestelde verdeelsleutels met de deelnemende partijen.						

Verbonden partij	Samenwerkingsverband Muskusrattenbeheer Waterschap Rivierenland
Doelstelling	Muskusratten en beverratten vormen een risico voor dijken en de natuur. De landelijke strategie is om de muskusratten terug te dringen naar de landsgrenzen. Waterschap Rivierenland voert het muskusrattenbeheer uit voor de waterschappen Vallei en Veluwe, Rijn en IJssel, Hollandse Delta en Rivierenland. De extra kosten die hiermee gemoeid zijn, verdelen we met een solidariteitsfinanciering tussen deze waterschappen. Deze samenwerking draagt bij aan de doelstelling van waterveiligheid.

Bestuurlijk belang	De bestuurlijke samenwerkingsvorm is gebaseerd op een overeenkomst van kosten voor gemene rekening.						
Relatie met programma	Waterveiligheid, Watersysteembeheer landelijk gebied						
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	2023	2023	01-01-2024	31-12-2024	01-01-2024	31-12-24	2024
	18,2%	18,2%	0	0	€ 0,7	€ 0,8	€ 0,2 (voordeel)
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2026 is begroot op € 1,9 miljoen.						
Risico's	De deelnemende waterschappen nemen deel via een vaste verdeelsleutel. Eventuele over- of onderschrijdingen worden ook op deze wijze verdeeld.						

Verbonden partij	Stowa						
Doelstelling	STOWA is het kenniscentrum van de regionale waterbeheerders (veelal de waterschappen) in Nederland. STOWA ontwikkelt, vergaart, verspreidt en implementeert toegepaste kennis die de waterbeheerders nodig hebben om de opgaven waar zij in hun werk voor staan, goed uit te voeren.						
Bestuurlijk belang	In het bestuur van de STOWA zitten minimaal vier en maximaal zes waterschapsvertegenwoordigers. Momenteel maakt de dijkgraaf van Waterschap Vallei en Veluwe onderdeel uit van het STOWA bestuur.						
Relatie met programma	Alle programma's						
Financieel x 1 miljoen	Financieel belang		Eigen vermogen		Vreemd vermogen		Financieel resultaat
	2023	2024	01-01-24	31-12-24	01-01-24	31-12-24	2024
	6,2%	6,2%	€ 8,1	€ 9,8	€ 11,4	€ 8,4	+/+ € 1,7 (voordeel)
Bijdrage	De financiële bijdrage voor 2026 is begroot op € 0,7 miljoen.						
Risico's	De deelnemende waterschappen nemen deel via een vaste verdeelsleutel. Eventuele over- of onderschrijdingen worden ook op deze wijze verdeeld.						

6 Financiële begroting

6.1 Gehanteerde uitgangspunten en normen

Voor de autonome salarisontwikkeling maken we gebruik van de ramingen van het CPB. Daarnaast is er een CAO met een looptijd van 2 jaar afgesloten. Het stijgingspercentage voor de loonkosten bedraagt 4,0% voor 2026. Vanaf 2026 hanteren we conform de raming van het CPB (loonkosten sector overheid) gemiddeld 4,0%.

Naast de loonkostenontwikkeling hanteren we ook het inflatiecijfer van het CPB, voor het jaar 2026, 2,6%. Vanaf 2027 gemiddeld 2,2%.

6.2 Overzicht van baten en lasten en toelichting

6.2.1 Overzicht van baten en lasten verdeeld naar programma's

BATEN EN LASTEN NAAR PROGRAMMA'S	REK	BnM	BEG	MJP ---->			
BEDRAGEN X € 1 MILJOEN	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Waterveiligheid							
1. Lasten	21,1	22,8	21,4	20,8	23,7	25,3	36,9
2. Baten	-2,0	-2,5	-2,0	-1,8	-2,0	-2,0	-1,6
Totaal 1. Waterveiligheid	19,1	20,3	19,4	19,0	21,7	23,3	35,3
2. Watersysteem landelijk gebied							
1. Lasten	49,8	58,8	62,5	66,9	65,4	67,0	69,3
2. Baten	-1,3	-1,3	-0,6	-0,4	-0,4	-0,3	-0,3
Totaal 2. Watersysteem landelijk gebied	48,5	57,5	61,8	66,5	65,0	66,7	69,0
3. Gebouwde omgeving en zuiveren							
1. Lasten	106,7	116,0	118,4	129,0	142,5	150,6	161,4
2. Baten	-3,7	-4,3	-3,3	-3,2	-3,1	-3,0	-3,0
Totaal 3. Gebouwde omgeving en zuiveren	103,0	111,7	115,1	125,8	139,4	147,6	158,4
4. Besturen en Belastingen							
1. Lasten	25,3	27,2	31,2	32,5	33,1	34,0	35,2
2. Baten	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2	-0,1	-0,1	-0,1
Totaal 4. Besturen en Belastingen	25,1	26,9	31,0	32,3	32,9	33,9	35,0
Totaal netto kosten	195,7	216,4	227,3	243,6	259,0	271,5	297,8
81 Belastingopbrengsten	-	-	-	-	-	-	-
Verontreinigingsheffing	-0,5	-1,0	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,8
Watersysteemheffing	-80,8	-90,2	-99,5	-108,0	-110,1	-114,5	-119,5
Zuiveringsheffing	-118,5	-123,9	-128,7	-140,6	-154,3	-162,9	-174,2
Totaal 81 Belastingopbrengsten	-199,8	-215,0	-228,9	-249,3	-265,1	-278,1	-294,4
80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten	-	-	-	-	-	-	-
Dividenden	-0,7	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
Separate lozers	-	-	-1,1	-1,2	-1,4	-1,4	-1,5
Kwijtschelding Watersysteemheffing	0,9	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	1,2
Kwijtschelding Zuiveringsheffing	2,2	2,5	2,5	2,6	2,6	2,7	2,7
Oninbaar Watersysteemheffing	0,2	0,1	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
Oninbaar Zuiveringsheffing	0,4	0,1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Totaal 80 Dekkingsmiddelen niet zijn de belasting opbrengsten	3,0	3,1	2,6	2,6	2,6	2,7	2,7
89 Dekkingsverschil	-	-	-	-	-	-	-
Dekkingsresultaat Watersysteemheffing	-	-	-0,6	-	-	-	-
Dekkingsresultaat Zuiveringsheffing	-	-	-0,6	-	-	-	-
Totaal 89 Dekkingsverschil	-	-	-1,2	-	-	-	-
DEKKINGSMIDDELEN	-196,8	-211,9	-227,4	-246,6	-262,5	-275,5	-291,8
Resultaat (+ = tekort)	-1,1	4,5	-0,1	-3,0	-3,5	-4,0	6,0
Resultaat Watersysteembeheer	-2,5	-4,9	0,1	3,0	3,5	4,0	-6,0
Toevoeging (+) /onttrekking (-) reserves:							
algemene reserve	-0,1	-0,3	-	-	-	-	-
tariefseglisatie reserve	-1,8	-5,4	-	-	-	-	-
baggerreserve	-0,7	0,9	-	-	-	-	-
hwbp reserve	0,0	-	0,1	3,0	3,5	4,0	-6,0
Resultaat Zuiveringsbeheer	3,6	0,4	-	-	-	-	-
Toevoeging (+) /onttrekking (-) reserves:							
algemene reserve	-1,0	-	-	-	-	-	-
tariefseglisatie reserve	4,6	0,4	-	-	-	-	-

6.2.2. Overzicht van baten en lasten verdeeld naar kostenrubrieken

BATEN EN LASTEN NAAR KOSTENRUBRIEK	REK	BnM	BEG	MJP ----->			
BEDRAGEN X € 1 MILJOEN	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1. Lasten							
40 Rente en afschrijvingen	32,4	35,8	35,8	46,5	56,8	63,9	72,3
41 Personeelslasten	68,4	78,4	77,8	81,2	84,1	87,4	90,8
42 Goederen en diensten van derden	90,2	97,7	107,5	110,1	109,1	109,9	113,1
43 Bijdrage aan derden	13,6	14,4	13,0	12,1	14,9	16,0	27,0
44 Toevoegingen voorzieningen / onvoorzien	0,6	-	-1,2	-	-	-	-
Totaal 1. Lasten	205,2	226,3	233,0	250,0	265,0	277,3	303,2
2. Baten							
81 Financiële baten	-1,6	-1,2	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6	-0,6
82 Personeelsbaten	-1,8	-1,5	-1,3	-1,3	-1,0	-1,1	-1,1
83 Goederen en diensten aan derden	-2,8	-2,4	-3,3	-3,4	-3,5	-3,5	-3,6
84 Bijdrage van derden	-2,3	-2,8	-1,4	-1,0	-0,7	-0,6	-0,6
85 Waterschapsbelastingen	-196,1	-211,3	-224,5	-244,8	-260,5	-273,4	-289,7
86 Interne verrekeningen	-1,7	-2,5	-2,0	-1,8	-2,0	-2,0	-1,6
Totaal 2. Baten	-206,3	-221,8	-233,1	-253,0	-268,5	-281,3	-297,2
Resultaat (+ = tekort)	-1,1	4,5	-0,1	-3,0	-3,5	-4,0	6,0

Vanaf 2026 wordt de eerste 4 jaar winst gemaakt voor de opbouw van bestemmingsreserve HWBP.

6.3 Voorgenomen investeringen en toelichting

6.3.1 Investerings (netto)

(bedragen x € 1 miljoen)

PROGRAMMA (netto)	per 1-1 2026	2026	per 31-12 2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Watersveiligheid	1,8	4,3	6,0	11,7	15,1	13,3	-9,4	1,0	1,0	1,2	4,0	-11,5
Watersysteem landelijk gebied	28,9	13,2	42,1	14,7	13,0	16,7	17,9	9,0	7,2	0,8	0,8	0,8
Gebouwde omgeving en zuiveren	99,8	118,0	217,8	143,9	143,0	125,6	146,2	195,1	149,7	96,8	144,3	261,0
Besturen en Belastingen	0,7	2,7	3,4	0,3	-	-	-	-	-	-	-	-
	131,2	138,1	269,3	170,6	171,1	155,5	154,7	205,0	157,8	98,7	149,0	250,3

Bovenstaand overzicht bevat alle investeringsprojecten die per heden onderhanden zijn en in de toekomst gaan starten. De toelichtingen in detail zijn in de programmaparagrafen te lezen.

6.4 Geprognosticeerde balans

(bedragen x € 1 miljoen)

Geprognosticeerde balans	REK	REK	BnM	BEG	MJP ----->							
Activa x € 1 miljoen	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030				
Vaste activa	302	306	365	470	566	724	844	957				
Vaste passiva	344	342	378	488	631	766	873	975				
Eigen vermogen	22	23	19	19	25	29	23	19				
Voorzieningen	4	4	4	4	4	4	4	4				
Vaste schulden looptijd > 1 jaar	318	315	355	465	602	733	846	952				
Vlottende activa	74	69	63	66	81	87	91	81				
Vlottende passiva	33	33	50	49	16	45	62	63				
Totaal	377	375	428	536	647	811	935	1.038				

7 **Besluit ter vaststelling en goedkeuring**

Het algemeen bestuur van waterschap Vallei en Veluwe, gezien het voorstel van het college van dijkgraaf en heemraden van 17 oktober 2025,

- gelet op het advies van de commissie d.d. 3 november 2025,
- gelet op de desbetreffende bepalingen van de Waterschapswet en het algemeen reglement voor waterschap Vallei en Veluwe,
- overwegende dat de begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2030, na voorafgaande kennisgeving, vanaf 7 november 2025 gedurende 14 dagen ter inzage heeft gelegen,

besluit op 24 november 2025 om:

- de begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2030 vast te stellen;
- het resultaat van de taak watersysteembeheer (€ 0,1 miljoen) toe te voegen aan de bestemmingsreserve HWBP;
- het investeringsoverzicht (bijlage 2) vast te stellen;
- de voorbereidingskosten van niet-reguliere investeringen uit bijlage 2 tot een maximum van € 2 miljoen per investering te autoriseren;
- het college van dijkgraaf en heemraden de bevoegdheid te verlenen leningen aan te trekken tot maximaal het bedrag van € 224 miljoen;
- de subsidieplafonds 2026 vast te stellen voor de volgende regelingen:
 - Waterbewustzijn op € 85.000
 - Watersparen op € 212.500
 - Klimaatadaptatie op € 255.000

Aldus vastgesteld in:

de vergadering van het algemeen bestuur d.d. 24 november 2025.

drs. ing. K.A. Blokland,
secretaris

mr. S.H.M. Ornstein MCPm,
dijkgraaf